Nr 1 WARSZAWA, 1 STYCZNIA ROKU 1939. ROK XXI

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

TREŚĆ: str.

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie z przesyłką zł 18.—
kwartalnie „ „ zł 4.50
Pojedynczy numer zł 1.—

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka nr 6 (do sumy 50 zł).

Redakcja i administr.: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14.
Redakcja rękopisów nie zwraca.

MGR JERZY TYBOROWSKI

USTALANIE I PROSTOWANIE BRZMIENIA NAZWISK NA TERENE WOJEWÓDZTW POŁUDNIOWYCH

W artykule „Ustalanie i zmiana obrządku na terenie województw południowych" (Gazeta Administracji nr 16 z r. 1938) omówiłem istniejący na obszarze mocy obowiązującej kodeksu cywilnego z 1811 r. stan prawny w sprawach obrządkowych i metrykalnych i w konsekwencji podkreśliłem konieczność przekazania zarządom gminnym i miejskim obowiązku prowadzenia ksiąg stanu cywilnego. Obecnie pragnę się zająć zagadnieniem pokrewnym, a mianowicie sprawą ustalania i prostowania brzmienia nazwiska na tym terenie.

Na wstępie musimy się zgodzić z założeniem, że nazwisko człowieka wykracza poza sferę jego interesów prywatnych i zazębia się mocno z obowiązkami jednostki jako obywatela Państwa.

Samowolna zmiana lub przekręcenie nazwiska może mieć nieobliczalne skutki ze stanowiska interesu publicznego, utrudniające, a często uniemożliwiające czynności urzędowe władz państwowych (np. poszukiwanie osób przez urzędy krajowe lub konsulaty zagraniczne, powoływanie obywateli do służby wojskowej, doręczalność wezwań i nakazów płatniczych, stosowanie prawa hipotecznego, spadkowego itp.).

W związku z tym państwa nowoczesne szeregiem przepisów normują sprawę nadawania i zmiany nazwisk i przewidują surowe sankcje karne za naruszenie tych przepisów względnie za legitymowanie się cudzym nazwiskiem.

W Polsce zmiana nazwiska nie może nastąpić inaczej, jak tylko w trybie przewidzianym *w ustawie z dnia 24.X 1919 r.* w przedmiocie zmiany nazwisk (Dz. U. poz. 478), względnie *w ustawie z dnia 22.III 1929 r.* o zmianie nazwisk hańbiących, ośmieszających i nie licujących z godnością człowieka (Dz. U. poz. 16 ex 1930).

Uświadomiwszy sobie znaczenie nazwiska przysługującego jednostce, jako jednego z ważnych czynników ładu i porządku prawnego w Pań-

stwie, z kolei omówić musimy przepisy dotyczące ustalania i prostowania brzmienia nazwisk na terenie woj. południowych. Zainteresuje nas przede wszystkim proces ustalania nazwiska.

Na podstawie *art. 3 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 16.III 1928 r.* o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. poz. 309), zmienionego ustawą z dnia 15.III 1932 r. (Dz. U. poz. 390) na prowadzących księgi stanu cywilnego nałożony został obowiązek nadsyłania gminom do użytku ksiąg ludności wyciągów z ksiąg i aktów stanu cywilnego.

Nadesłane wyciągi z ksiąg urodzonych stanowią podstawę do zapisania mieszkańca gminy do rejestru mieszkańców, a z kolei do całego szeregu ksiąg i dokumentów, posiadających doniosłe znaczenie dla Państwa (dowody osobiste, certyfikaty, przynależności, rejestry poborowych, dokumenty wojskowe itp.).

Największa nawet skrupulatność organów gminnych i państwowych przy prowadzeniu ksiąg i wystawianiu dokumentów nie zapobiegnie jednak zniekształceniu nazwiska jednostki, gdyż zasadniczą podstawę w procesie ustalania nazwiska stanowi wyciąg z aktu urodzenia, nadesłany przez prowadzącego księgi stanu cywilnego.

Zważywszy, że księgi te w woj. południowych odnośnie osób wyznań chrześcijańskich prowadzą duchowni, a więc osoby posiadające odpowiedni cenzus naukowy i z tytułu swego powołania cieszące się dużym zaufaniem i autorytetem, interesowanie się władz państwowych należytym ustalaniem brzmienia nazwisk w aktach urodzenia należałoby uważać za sprawę drugorzędnego znaczenia.

Niestety, praktyka codziennego życia wykazuje co innego. Pewna ilość duchownych prowadzących księgi stanu cywilnego nie docenia doniosłości skrupulatnego ustalania nazwisk i mogących wyniknąć powikłań prawnych w razie zniekształcenia brzmienia nazwiska.

Zwłaszcza na terenie woj. południowych zjawisko to nabiera szczególnego znaczenia, wobec masowego częstokroć zniekształcania nazwisk przez pewien odłam duchowieństwa, przy czym charakterystyczne jest, że proces ten rozpoczął się właściwie po powstaniu niepodległego Państwa Polskiego, a wzmógł się na sile w ostatnim dziesięcioleciu.

Nazwisko „Górniak" zamieniono na „Hirniak", „Niedźwiedź" na

„Medwid", „Krzeczkowski" na „Kryczkowskyj", „Gliński" na „Hłynskyj", „Głowacki" na „Hołowackyj" itp.[1]).

Pomijam tu całkowicie przyczyny i cele przyświecające tej akcji.

Konsekwencje w wyniku powyższej akcji najlepiej zilustrować na przykładzie. Wyobraźmy sobie np., że obywatel, któremu prawnie przysługuje nazwisko „Górniak", zapisany został jako taki do list poborowych i po odbyciu służby wojskowej przeniesiony został do rezerwy. W kilka lat później, w okresie zakładania ksiąg ewidencji i kontroli ruchu ludności, na podstawie wyciągu metrykalnego, nadesłanego przez duchownego, prowadzącego księgi stanu cywilnego, zapisany został przez zarząd gminy do rejestru mieszkańców jako „Hirniak" i na to nazwisko uzyskał dowód osobisty. Przypuśćmy, że po pewnym czasie ów „Hirniak" wyjedzie np. do województw zachodnich. W razie powołania go na ćwiczenia wojskowe wątpliwym jest, czy zostanie on odszukany dla doręczenia karty powołania (na której figuruje nazwisko „Górniak"), gdyby zaś nawet został odszukany, może w zasadzie odmówić jej przyjęcia, co spowodować musi przewlekłe postępowanie władz administracyjnych celem ustalenia jego tożsamości. Podobnych przykładów dotyczących innych czynności władz państwowych przytoczyć można b. wiele.

Z rozważań i przykładów powyższych wynika jasno, że Państwo nie może pozostać biernym wobec procesu zniekształcania nazwisk obywateli.

Obowiązujące w Państwie Polskim przepisy b. władz austriackich niejednokrotnie normują tę sprawę.

Instrukcja dla duszpasterzy prowadzących księgi urodzonych, wprowadzona *dekretem z dnia 21.X 1813 r.* (zb. u. prow. t. 41 str. 95) podaje: „przy prowadzeniu ksiąg urodzonych zależy na tym, aby uzyskać niewątpliwą pewność, że... służy mu rzeczywiście nazwisko, które sam podaje".

Okólnik Namiestnictwa z 29.IV 1882 r. poleca: „przy wpisywaniu nazwisk dzieci urodzonych do metryk, nie wolno ich dowolnie zmieniać".

Reskrypt austriackiego Min. Spr. Wewn. *z 16.IX 1875 r.* stanowi: „poświadczenia metrykalne, jako urzędowe wyciągi z ksiąg publicznych, muszą zgadzać się dosłownie z odnośnym wpisem, umieszczonym

---

[1]) Autor osobiście stwierdził na podstawie metryk przedwojennych w jednej tylko parafii kilkadziesiąt wypadków podobnego zniekształcenia nazwisk rodowych.

w księdze metrykalnej, czego przy wydawaniu tego rodzaju wyciągów ściśle trzymać się należy".

Troska władz państwowych polskich o zachowanie nazwiska obywateli we właściwym brzmieniu znalazła swój wyraz w *okólniku Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 8.X 1936 r.* o prostowaniu skażonej pisowni nazwisk (Dz. Urz. Nr 28, poz. 203). W okólniku tym Ministerstwo poleciło stosowanie skróconego i przyśpieszonego trybu postępowania przy prostowaniu skażonej pisowni nazwisk, przy czym o ile chodzi o woj. południowe prostowanie wpisów dotyczących nazwiska odbywa się w trybie administracyjnym na podstawie pkt. 2 *dekretu gubernialnego z dnia 21.X 1836 r.* l. 58446 (zb. ust. prow. t. 18 nr 159).

Powyższy okólnik sprostowanie pisowni nazwisk uzależnia jednak od złożenia przez osoby zainteresowane podania względnie wyrażenia na piśmie zgody na przeprowadzenie z urzędu postępowania w sprawie sprostowania nazwiska.

Z tego powodu akcja prostowania skażonej pisowni nazwisk na terenie woj. południowych nie dała wydatniejszych rezultatów.

Biorąc pod uwagę zanalizowane wyżej znaczenia nazwiska obywateli ze stanowiska interesu publicznego, konieczne jest w wypadkach, gdy fakt zniekształcenia nazwiska może być udowodniony odpowiednimi dokumentami, przeprowadzenie postępowania z urzędu bez względu na zgodę zainteresowanych, do czego wojewódzka władza administracji ogólnej jest uprawniona na podstawie wyżej powołanego dekretu gubernialnego z 21.X 1836 r. Odpowiednie wyjaśnienie Ministerstwa w tej sprawie byłoby bardzo pożądane.

Omawiany okólnik Min. Spr. Wewnętrznych z 8.X 1936 r., stwierdzając skażenie pisowni nazwisk przez władze zaborcze, nie wziął jednak prawdopodobnie pod uwagę prowadzonej obecnie w dalszym ciągu na terenie woj. południowych akcji zniekształcania nazwisk i nie zawiera wyraźnego, skierowanego do prowadzących księgi stanu cywilnego, zakazu zniekształcania brzmienia nazwisk.

Oprócz przytoczonych wyżej przepisów b. władz austriackich zakaz taki wynika wyraźnie z brzmienia *art. 24 prawa o wykroczeniach*, według którego prowadzący księgi stanu cywilnego, w wypadku dokonania zapisu w tych księgach „w sposób niezgodny z rzeczywistością", podlega karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3.000 zł.

Również będą tu miały zastosowanie odnośnie prowadzących księgi stanu cywilnego jako urzędników *art. 286 i 287 kodeksu kar-*

nego i to zarówno w wypadku poświadczenia wyciągu z ksiąg stanu cywilnego, niezgodnego z faktycznymi zapisami dokonanymi w tych księgach, jak i w wypadku dokonania w samych księgach zapisu dotyczącego nazwiska rodowego niezgodnego z brzmieniem nazwiska rodziców danej osoby. Zapis taki, jako stwierdzający materialną nieprawdę, niewątpliwie posiadać będzie znamiona występku z art. 287 k. k.

Aby jednak zarządzenia władz państwowych w sprawie prostowania skażonej pisowni nazwisk były wykonywane, a winni mogli być pociągnięci do odpowiedzialności karno-administracyjnej lub karno-sądowej, niezbędne jest wyraźne unormowanie spraw nadzoru i kontroli władz państwowych nad urzędami stanu cywilnego.

Zagadnienie to omówiłem szerzej w wymienionym na wstępie artykule o ustalaniu i zmianie obrządku. Tu zaznaczyć wypada, że pośrednia kontrola wykonywana przez miejskie i gminne biura ewidencji i kontroli ruchu ludności jest niewystarczająca, gdyż niezbędne jest w tych wypadkach porównanie nadesłanych przez prowadzących księgi stanu cywilnego wyciągów metrykalnych z zapisami dokonanymi w księgach urodzonych, względnie porównanie tych zapisów w księgach z zapisami dotyczącymi wstępnych danej osoby.

Wobec powyższego konieczne jest wykorzystanie przez powiatowe władze administracji ogólnej przysługującego im na podstawie *uniwersału z 20.II 1784 r.* prawa dokonywania bezpośredniej kontroli, prowadzonych przez duchownych chrześcijańskich ksiąg stanu cywilnego. Zaznaczyć tu muszę, że „c. k. starostwa" kontrolę taką przeprowadzały na tym terenie do ostatnich lat istnienia monarchii austro-węgierskiej. Władze polskie natomiast uprawnienia tego dotychczas nie wykorzystują, wobec czego nie można nabrać pewności, czy decyzje w sprawie prostowania wpisów w księgach metrykalnych są zawsze skrupulatnie wykonywane.

Zasada prostowania z urzędu zniekształconego brzmienia nazwisk, stosowania odpowiednich sankcyj karnych oraz wykorzystania prawa bezpośredniej kontroli ze strony władz administracyjnych, nawet w razie całkowitego wprowadzenia ich w życie, nie rozwiążą jednak w zupełności poruszanego przez nas zagadnienia.

Ścisły związek między nazwiskiem obywateli a interesem Państwa wymaga, aby prowadzący księgi stanu cywilnego jako urzędnicy publiczni byli nie tylko karnie, ale i służbowo odpowiedzialni wobec władz państwowych i żeby te władze miały możność stosowania wszelkich środków, przewidzianych w postępowaniu dyscyplinarnym, aż do złożenia z urzędu włącznie.

Ponieważ stosowanie tych środków w stosunku do duchownych jest obecnie niemożliwe, muszę powrócić do wysuniętego już uprzednio projektu przekazania obowiązku prowadzenia ksiąg stanu cywilnego organom państwowym względnie samorządowym, tj. zarządom gmin.

Posiadający odpowiednie wykształcenie, podlegający nadzorowi władz państwowych i dyscyplinarnie wobec nich odpowiedzialni urzędnicy, dadzą gwarancję, że obowiązujące przepisy będą stosowane z całą dokładnością.

System ten z pozytywnym wynikiem stosowany jest od dawna na obszarze obowiązującej *niemieckiej ustawy z 6.II 1875 r. o urzędowym stwierdzaniu stanu cywilnego* (woj. zachodnie).

Dla porównania przytoczę najważniejsze postanowienia tej ustawy[1]), dotyczące organizacji urzędów stanu cywilnego i ustalania brzmienia nazwisk.

Urzędowe stwierdzenia urodzin, ślubów i zgonów dokonują na tym terenie wyłącznie ustanowieni przez Państwo urzędnicy przez wpis do właściwych rejestrów (§ 1), które, o ile są prowadzone należycie, stanowią dowód zupełny stwierdzonych w nich faktów, chyba że dowód przeciwny zostanie przeprowadzony (§ 15).

Okręgi stanu cywilnego (obejmujące obszar jednej gminy, jej części lub kilku gmin) ustanawia wojewoda (§ 2). W okręgach, obejmujących obszar jednej gminy, czynności urzędnika stanu cywilnego winien sprawować przełożony gminy, chyba że wojewoda zamianuje dla tych czynności osobnego urzędnika lub przełożony gminy za zezwoleniem wojewody powierzy do odwołania te czynności jednemu z funkcjonariuszów gminnych, względnie zarząd gminy za zgodą wojewody zamianuje urzędnikiem stanu cywilnego inną osobę, która przez to nabiera charakteru urzędnika gminnego (§ 6).

W żadnym razie nie można powierzać czynności urzędnika stanu cywilnego duchownym lub innym sługom religijnym (§ 3).

Mianowanie względnie wyrażenie zgody na mianowanie każdego czasu jest odwołalne. Charakter urzędnika stanu cywilnego traci dana osoba również automatycznie w razie utraty urzędu gminnego (złożenie z urzędu, przeniesienie w stan spoczynku itp.). (§ 5).

Urzędnik stanu cywilnego mianowany przez wojewodę, o ile nie jest jednocześnie przełożonym lub urzędnikiem gminy, otrzymuje wy-

[1]) Z uwzględnieniem zmian wprowadzonych przez ustawodawstwo polskie.

nagrodzenie (odszkodowanie) z kasy państwowej, w innych wypadkach zaś ryczałtowe odszkodowanie płaci właściwa gmina lub gminy proporcjonalnie do ilości dusz (§ 7 i 9). Koszty rzeczowe z wyjątkiem kosztów rejestrów i formularzy zawsze ponosi gmina (§ 8).

Nadzór nad urzędnikami stanu cywilnego w I instancji sprawuje powiatowa władza administracji ogólnej, a na obszarze górnośląskiej części woj. śląskiego także dyrektorzy policji. Władza nadzorcza ma prawo nakładać na urzędników stanu cywilnego karę upomnienia, nagany i grzywny do 100 zł (§ 10). Odpisy rejestrów (tzw. rejestry uboczne) winni urzędnicy stanu cywilnego przedkładać co roku władzy nadzorczej, która z kolei przesyła je sądom grodzkim do przechowania (§ 14). Sprostowanie wpisu dokonanego w rejestrze stanu cywilnego w zasadzie następuje na zarządzenie sądu, z tym, że postępowanie wyjaśniające (sprostowawcze) przeprowadza władza nadzorcza (§ 65—66). Taryfa opłat za wyciągi z ksiąg stanu cywilnego (zasadniczo 1 zł) jest ustalona przez Państwo [1]).

Wpisy do rejestrów dokonywane są na podstawie ustnego doniesienia względnie oświadczenia osób do tego zobowiązanych (w kolejności przewidzianej w § 18) pod karą grzywny. Urzędnik stanu cywilnego w razie wątpliwości winien zbadać prawdziwość doniesienia. Wpis winien obejmować również oznaczenie religii danej osoby.

Rejestry winny być prowadzone w języku polskim (§ 11 rozp. wyk.). **Również imiona**[2]) **i nazwiska muszą być wpisywane w pisowni odpowiadającej językowi polskiemu**[3]). Dotyczy to także końcówek gramatycznych w nazwiskach, które muszą być podawane według wymogów pisowni polskiej.

---

[1]) Na terenie województw południowych opłaty te nie są uregulowane i zależą w zasadzie od swobodnego uznania prowadzącego księgi stanu cywilnego, co należy uważać za niewłaściwe.

[2]) A więc np. „Piotr" nie „Peter".

Wprawdzie wymieniony wyżej okólnik Mstwa Spr. Wewn. z 8.X 1936 r., obowiązujący na terenie całego Państwa, polecił w rejestrach poborowych itp. spisach podawać imiona w pisowni polskiej, to jednak, wobec braku wyraźnej wskazówki, że przepis ten dotyczy również ksiąg ewidencji ludności, wiele zarządów gmin, opierając się na postanowieniach *§ 35 ust. 2 i 3 rozporządzenia wyk. Min. Spr. Wewn. z 16 X 1930 r.* (Dz. U. poz. 653), wpisuje do rejestrów mieszkańców imiona w/g pisowni podanej w wyciągach metrykalnych, a więc b. często nie polskiej. Sprawa ta również wymaga wyjaśnienia.

[3]) Por. w tym względzie wykładnię T. Zajączkowskiego „Ustawodawstwo w sprawach stanu cywilnego na ziemiach zachodnich", Poznań, 1927, str. 10.

Jak widzimy, sprawa prowadzenia ksiąg stanu cywilnego w woj. zachodnich unormowana jest zupełnie inaczej niż na terenie woj. południowych i to w sposób gwarantujący całkowicie interesy Państwa.

Uregulowanie poruszonych zagadnień na terenie woj. południowych jest aktualne i niezbędne ze względu na zagrożony interes publiczny i sprawność funkcjonowania władz państwowych, a wreszcie i z uwagi na konieczność odciążenia władz administracyjnych od żmudnej pracy w związku z prostowaniem wpisów dotyczących zarówno obrządku jak i nazwisk obywateli.

J. D.

KOMISJA ROLNA RADY WOJEWÓDZKIEJ

Zbliża się okres posiedzeń rad wojewódzkich, a w związku z tym zwoływanie posiedzeń ich komisyj dla rozpatrzenia sprawozdania i spraw będących na porządku obrad rady wojewódzkiej.

Nie od rzeczy więc będzie omówić stanowisko Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zajęte w piśmie okólnym z dnia 10.I 1934 r. odnośnie komisji rolnej rady wojewódzkiej.

Ministerstwo pismem okólnym z 10.I 1934 r. L. SS. 52/7/2 (nr 1 Dziennika Urz. M. S. W.) stanęło na stanowisku, że wobec utworzenia izb rolniczych funkcjonowanie komisji rolnej rady wojewódzkiej jest rzeczą zbędną.

W związku z tym w niektórych województwach zaniechano zwoływania komisji rolnej rady, natomiast wnioski z dziedziny rolnictwa były wnoszone na plenum rady przez przedstawiciela izby rolniczej.

Stanowisko Ministerstwa nie jest słuszne; zadania i cel powoływania komisyj przez radę wojewódzką (m. in. i komisji rolnej), jest całkowicie odmienny od zadań i celów izb rolniczych.

Ponadto skasowanie komisji rolnej rady wojewódzkiej zacieśnia zakres administracji państwowej, który swymi uchwałami obejmowały rady wojewódzkie, jako organ opiniodawczy w sprawach administracji państwowej z punktu widzenia potrzeb tejże administracji na terenie województwa.

Niepowoływanie komisji rolnej rady wojewódzkiej ogranicza uprawnienia rady, wyłącza bowiem spod jej obrad dziedzinę administracji z zakresu rolnictwa i uniemożliwia powzięcie postulatów z punktu widzenia potrzeb ogólnych województwa w tym dziale.

Postaram się swe stanowisko udowodnić.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z 19.I 1928 r. (Dz. U. poz. 86) do współdziałania z wojewodą w wykonywaniu zadań administracji ogólnej powołana została, do czasu zorganizowania samorządu wojewódzkiego, rada wojewódzka.

W myśl art. 45 i 46 tegoż rozporządzenia przynajmniej raz na rok wojewoda obowiązany jest przedstawić radzie sprawozdanie o ogólnym stanie województwa, działalności administracji państwowej w ciągu ostatniego roku i poinformować o ważniejszych zamierzeniach na przyszłość, tudzież wysłuchać opinii rady co do ogólnych potrzeb województwa oraz projektów zarówno przedłożonych radzie przez wojewodę, jak i zgłoszonych przez członków rady.

Rada wojewódzka opiniuje na żądanie wojewody w sprawach natury ogólnej należących do kompetencji wojewody, a dotyczących całego województwa lub poszczególnych jej grup.

Do opracowania opinii i projektów w poszczególnych sprawach rada wybierać może specjalne komisje.

Zwykle rada wojewódzka powołuje następujące komisje: gospodarczą, komunikacyjno-budowlaną, rolną, oświatową oraz opieki społecznej i zdrowia. Komisje te, zwoływane przed posiedzeniem rady, rozpatrują odnośny dział sprawozdania wojewody z działalności administracji państwowej na terenie województwa oraz sprawy będące na porządku obrad rady i podejmują tezy, każda w swoim zakresie, które następnie, jako wyraz opinii rady wojewódzkiej, objęte są jej uchwałami.

Sprawozdanie z działalności administracji ogólnej składane radzie wojewódzkiej przez wojewodę obejmuje również sprawozdanie z działalności administracji państwowej z działu rolnictwa, tj. sprawozdanie wydziału roln. i reform rolnych oraz sprawozdanie izby rolniczej, której jako przedstawicielce samorządu gospodarczego powierzono część zadań administracji państwowej w dziedzinie rolnictwa (patrz art. 1, 2, 5 i 8 rozp. Prez. o izbach rolniczych, Dz. U. poz. 16 z 1935 r. i art. 72 i 76 ustawy konstytucyjnej z 23.IV 1935, Dz. U. poz. 227).

Obecnie sprawozdanie z tej dziedziny administracji państwowej, wobec zaniechania powoływania komisji rolnej, nie przechodzi przez filtr opinii rady wojewódzkiej. Filtrem tym była komisja rolna, która opracowywała tezy na plenum rady wojewódzkiej, wysuwając postulaty do realizowania z dziedziny rolnictwa z punktu widzenia potrzeb administracji państwowej.

Zastąpienie tez opracowywanych przez komisję rolną przez tezy opracowywane przez izbę rolniczą, zmienia zasadniczy punkt widzenia na potrzeby z dziedziny administracji rolnej. Obecnie zamiast pod kątem potrzeb administracji państwowej, są one opracowywane pod kątem potrzeb samorządu gospodarczego — a to są dwa różne zagadnienia.

Izby rolnicze zostały powołane do obrony interesów rolnictwa

przede wszystkim (art. 1 i 8 rozp. Prez. o izbach rolniczych) i odmienna ich działalność byłaby sprzeczna ze statutem. Wysuwane zatem przez izbę rolniczą tezy, z uwagi na cele i zadania izb, siłą rzeczy mają na uwadze potrzeby samorządu gospodarczego, który reprezentują, i interesy tej grupy obywateli, tj. rolników, a nie administracji państwowej.

Wobec przekazania funkcji komisji rolnej rady wojewódzkiej izbie rolniczej danego województwa, siłą rzeczy tezy izby rolniczej (nastawione jednostronnie na interes rolnictwa) idą wprost na plenum rady wojewódzkiej, która przyjmuje je lub odrzuca; natomiast nie ma możności opracowania własnych tez z punktu widzenia potrzeb ogólnych województwa. Rada wojewódzka została przez to pozbawiona wpływania i opiniowania o całokształcie zagadnień związanych z rolnictwem, z administracją rolną, z punktu widzenia potrzeb Państwa i województwa. Tym bardziej, że—nie mówiąc już o jednostronności ujmowania zagadnień przez izbę rolniczą—zakres administracji z dziedziny rolnej, sprawowanej przez izby, jest węższy od zasięgu administracji rolnej sprawowanej przez Państwo.

Jak wyżej wspomniano, izbom rolniczym jako organizacji samorządu gospodarczego powierzono sprawowanie części administracji państwowej, przeto i ten zakres administracji państwowej powierzony izbom rolniczym, jako objęty sprawozdaniem wojewody składanym radzie wojewódzkiej—winien być poddany opinii rady, wyrażonej w formie tez opracowanych przez powołaną do tego komisję rolną.

Przekazanie uprawnień komisji rolnej rady wojewódzkiej izbie rolniczej, którą traktować by należało, jako organ rady wojewódzkiej, jest pozbawione jakiejkolwiek podstawy prawnej i mija się z założeniem powoływania komisji rolnej przez radę wojewódzką (nie mówiąc o odrębnym jej składzie) z jednej strony, a z drugiej — skoro izby rolnicze same sprawują pewien dział administracji państwowej — właśnie ich działalność winna podlegać rozpatrzeniu i opinii rady wojewódzkiej i przeto nie mogą być równocześnie organem rady względnie zastępować opinie rady wojewódzkiej.

Pamiętając o tym, że nadzór nad działalnością samorządu gospodarczego powierzono organom administracji państwowej rządowej, m. in. wojewodom, że jedynie rada wojewódzka została powołana do współdziałania z wojewodą do wykonywania zadań administracji ogólnej i wyrażania opinii co do potrzeb województwa, zarówno przedłożonych radzie przez wojewodę jak i zgłoszonych przez samą radę, przeto uznać należy, że dla umożliwienia radzie wojewódzkiej zajęcia

stanowiska odnośnie administracji państwowej w dziale rolnictwa należy nadal powoływać komisję rolną rady wojewódzkiej.

Natomiast celowym byłoby do udziału w komisji rolnej rady wojewódzkiej zapraszać przedstawiciela izby rolniczej (art. 9 punkt c. rozp. Prez. o izbach rolniczych).

Jedynie rada wojewódzka, jako organ opiniodawczy przy wojewodzie, za pośrednictwem powołanej przez siebie komisji rolnej może wysuwać wnioski-tezy, co do ustalenia form i warunków współpracy administracji ogólnej czy samorządu terytorialnego z izbą rolniczą, zwracać uwagę na bezczynność organów izby wzgl. na jej działalność sprzeczną ze statutem i wypowiadać się odnośnie form i reakcji nadzoru państwowego.

LEON RANKE

CZY MOŻNA COFNĄĆ SPRZECIW, ZŁOŻONY W POSTĘPOWANIU KARNO-ADMINISTRACYJNYM?

(ARTYKUŁ DYSKUSYJNY).

Mały Rocznik Statystyczny z r. 1937 podaje statystykę kar administracyjnych w Polsce:

W roku 1933/34 nałożono 1.145.000 kar, w 1934/35 — 1.102.800 kar, w roku 1935/36 1.056.200 kar. Statystyka nie obejmuje kar administracyjnych, nałożonych doraźnymi nakazami karnymi. Przeszło milion razy w rocznym okresie czasu ludność siłą rzeczy miała styczność z przepisami postępowania karno-administracyjnego.

Zdawać by się mogło, że w ciągu niemal 10 lat od wejścia w życie p. k. a. (rozporządzenie Prezydenta R. P. z 22.III 1928 r. o postęp. karno-admin. (Dz. U. poz. 365), przepisy proceduralne tegoż rozporządzenia kilka milionów razy zastosowane praktycznie, nie mogą nasuwać nawet najmniejszych wątpliwości, że interpretacja ich jest jednolita, orzecznictwo zapełniło luki i wyjaśniło niedomówienia.

Były wprawdzie zmiany ustawowe wspomnianego rozporządzenia, ale dotyczyły one raczej przepisów nie nasuwających wątpliwości. Instrukcja do prawa o wykroczeniach (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. nr 17 z 1933 r.) również nie wszystkie wątpliwości usunęła. Najbardziej charakterystycznym jest brak literatury prawniczej. Interpretacja p. k. a. pozostaje nadal indywidualna, często powierzchowna, oparta niejednokrotnie tylko na przypadkowym zestawieniu tekstu przepisów prawnych.

Przyczyny tego stanu rzeczy tkwią w zadziwiającej wprost nieznajomości wymienionych przepisów wśród ogółu ludności, w braku zainteresowania ze strony prawników praktyków, adwokatów nie dopuszczanych do występowania w sprawach karno-administracyjnych toczących się w starostwach, w skierowaniu uwagi referentów karnych na masowe a całkowicie ich absorbujące załatwianie spraw nie nasuwających pod względem proceduralnym wątpliwości, oraz w trudnościach spowodo-

wanych wpojeniem urzędnikom pewnych sakramentalnych pojęć kojarzących się zawsze z tymi samymi wyobrażeniami.

Jeżeli referenta karnego trapi jakaś wątpliwość co do sensu przepisu — rozwiązuje zagadnienie własnymi siłami, ale zawsze *pro domo sua*, gdyż wymiany myśli zupełnie w tej dziedzinie nie ma.

Odnosi się wrażenie, że sprawa wykładni przepisów proceduralnych jest drobnostką w porównaniu z bezwzględnie poważną i zasadniczego znaczenia kwestią właściwej wykładni prawa materialnego. Pozory mylą. Interpretacja przepisów proceduralnych karno-administracyjnych ma dla władzy orzekającej, a przede wszystkim dla strony, znaczenie bardzo istotne, znaczenie zupełnie niezwykłe, ze względu na inkwizycyjny charakter postępowania karno-administracyjnego (brak normalnych instancyj).

Wydanie „decyzji" (nazwa ta niewłaściwie użyta, odpowiedniejsza chyba „postanowienie"), opartej na interpretacji przepisów postępowania karno-administracyjnego, może wytworzyć taką sytuację, że stronie nie będzie przysługiwał żaden środek prawny.

*
* *

Duże wątpliwości w postępowaniu karno-administracyjnym nasuwa wśród szeregu zagadnień interpretacja art. 48 p. k. a.

Chodzi wprost o odpowiedź na pytanie, czy obwiniony może cofnąć złożony przeciwko nakazowi karnemu sprzeciw.

Myślę:

Ponieważ art. 48 p. k. a. wyraża kategoryczny nakaz przeprowadzenia zwyczajnego postępowania w razie wniesienia sprzeciwu —

W razie wniesienia sprzeciwu w terminie lub przywrócenia terminu (art. 46 i 47) władza, wymieniona w art. 2 przeprowadza zwyczajne postępowanie tak, jakby nakazu nie było, przy czym nie jest związana wymiarem kary, orzeczonym w nakazie karnym—

władza jest związana tym przepisem i nie może uwzględnić późniejszego oświadczenia obwinionego, że złożony sprzeciw cofa i zgadza się na karę, wymierzoną nakazem.

Tak samo art. 19 p. k. a. —

Jeżeli doniesienie lub wynik dochodzenia uzasadnia dalsze ściganie, jako też w wypadku przewidzianym w art. 48 (to jest wniesienia sprzeciwu od nakazu karnego), władza wyznacza rozprawę i wzywa obwinionego piśmiennie do stawienia się w wyznaczonym terminie na rozprawę —

nie pozostawia władzy swobodnej decyzji — kategorycznie nakazuje przeprowadzenie rozprawy w razie wniesienia sprzeciwu.

Postępowanie karno-administracyjne jest postępowaniem inkwizycyjnym, w którym władza jest sędzią, oskarżycielem i obrońcą. Samo postępowanie nakazowe, wprowadzone dla uproszczenia i przyśpieszenia biegu spraw, jak również postępowanie zwykłe, oparte bezpośrednio na doniesieniu lub wyniku dochodzenia, jest wszczynane z urzędu, wbrew woli obwinionego.

Ze zdaniem obwinionego (jeżeli chodzi o moment wszczęcia postępowania) władza się zupełnie nie liczy i sama decyduje. Dlaczegóżby miało być inaczej w wypadku wniesienia sprzeciwu, gdy w interesie strony wprowadzono przepis, że w razie wniesienia sprzeciwu władza nie jest związana wymiarem kary orzeczonym w nakazie karnym i opiera swe orzeczenie na wynikach dochodzenia, tak jakby nakazu nie było.

Postępowanie inkwizycyjne — władza z urzędu musi dbać o interes strony — orzeczenie będzie oparte na wynikach postępowania wyjaśniającego, a więc słuszniejsze od nakazu — strona nie może korzystać z przypadkowego nieraz (bo nie opartego na wynikach postępowania wyjaśniającego) wymiaru kary.

Tak więc ustawa wyraźnie w interesie publicznym nakazuje przeprowadzenie rozprawy, a w ogóle nie zawiera żadnej wzmianki upoważniającej stronę do cofnięcia sprzeciwu, a władzę do przyjęcia takiego oświadczenia.

A jednak.....

Stawiam trzy pytania:

1) co to jest nakaz karny?

2) co to jest sprzeciw?

3) co się staje z nakazem w razie wniesienia sprzeciwu?

Nakaz karny jest to „decyzja" władzy administracji ogólnej (ściślej patrz art. 2 p. k. a.), przeciwko której stronie (obwinionemu) służy środek prawny w terminie i trybie przewidzianym przez art. 46 p. k. a.

Sprzeciw jest to wymieniony **właśnie** środek prawny. Tu znów muszę podkreślić, że celowo użyłem określenia „decyzja" dla uwypuklenia częściowej analogii z postępowaniem administracyjnym, gdyż nazwa „decyzja", zastrzeżona (wskutek nieprzejęcia przez p. k. a. działu XII rozp. Prez. R. P. z dn. 22.III 1928 r. o postępowaniu administracyjnym, Dz. U. poz. 341 — patrz art. 3 p. k. a.) jedynie dla aktów administracyjnych, wydawanych w trybie postępowania administracyjnego, kojarzy się myślowo z pojęciem odwołania, a więc środka prawnego, powodującego, że:

istniejąca decyzja nie może się uprawomocnić i że musi być poddana nowej ocenie.

Podkreślenie częściowej analogii środków prawnych nakazu i odwołania nasuwa odpowiedź na pytanie trzecie. Podkreślenie analogii jest konieczne, tym bardziej, że wyrażenie: „władza przeprowadza zwyczajne postępowanie, tak, jakby nakazu nie było" (art. 48 p. k. a.) w praktyce wskutek pomieszania pojęć art. 48 i 50 p. k. a. rozumiane jest, że w razie wniesienia sprzeciwu, nakaz uważa się za niebyły, co wypacza całkowicie sens przepisu.

Wniesienie sprzeciwu (środka prawnego) *sui generis* „odwołania" wcale nie powoduje i nie może powodować „unicestwienia" nakazu. Nakaz „decyzja" istnieje nadal, tylko nie może być wykonany wobec wniesienia środka prawnego. Nakaz zostaje zmieniony dopiero przez nową „decyzję" — orzeczenie władzy, która nie jest skrępowana wymiarem kary orzeczonym w nakazie karnym i przeprowadza zwyczajne postępowanie od nowa tak, jakby nakazu nie było.

Wręcz przeciwnie doraźny nakaz karny w razie nieuiszczenia bezzwłocznie grzywny uważa się za nieistniejący, za n i e b y ł y.

Gdyby przyjąć drogą interpretacji, że wniesienie sprzeciwu „unieważnia" czy też „unicestwia" nakaz karny, należałoby wobec braku wyraźnego przepisu, z którego wynikałoby nieważność czy też anulowanie nakazu, przyjąć, że obwiniony, a więc osoba prywatna składająca sprzeciw, uchyla decyzję władzy publicznej.

Przez nieuiszczenie bezzwłocznie grzywny, nałożonej w drodze doraźnego nakazu karnego — strona również nie uchyla „decyzji" władzy, gdyż doraźny nakaz karny w tym wypadku uważa się za niebyły z samego prawa, a to wobec wyraźnego przepisu art. 50 p. k. a.

W razie bezzwłocznego uiszczenia grzywny do rąk funkcjonariusza, który ją nałożył, nakaz uważa się za prawomocny, — w przeciwnym razie za niebyły.

Analogicznie zresztą do art. 48 p. k. a. w razie przekazania sprawy na drogę postępowania sądowego, orzeczenie władzy zastępuje jedynie prawomocny akt oskarżenia i sąd okręgowy nie jest związany wymiarem kary oznaczonym w orzeczeniu władzy administracyjnej.

Orzeczenie po przekazaniu sprawy na drogę postępowania sądowego nawet co do wymiaru kary nie może być uważane za niebyłe, gdyż w razie cofnięcia żądania skierowania sprawy na drogę sądową, staje się prawomocne.

Oficjalne uznanie (Instrukcja do prawa o wykroczeniach), że postępowanie karno-administracyjne jest postępowaniem inkwizycyjnym, nie dowodzi zupełnie, że obwiniony jest zdany na łaskę i niełaskę władzy. Władza ma zakreślone przez p. k. a. granice swobody działania.

W szczególności przepis art. 48 p. k. a. ustanowiony został w interesie strony, dał jej bowiem możność korzystania ze środka prawnego.

Określenie art. 19 i 48 p. k. a. „władza wyznaczy rozprawę“, „władza przeprowadza zwyczajne postępowanie“, ma na celu zabezpieczenie strony przed samowolą władzy — władza nie może odmówić przeprowadzenia rozprawy, gdy strona w przepisanej formie i trybie oświadczy, że pragnie skorzystać z przysługującego jej prawa wniesienia sprzeciwu; art. 48 p. k. a. jednak nie zmusza strony do korzystania ze środka prawnego bez jej woli, ani też nie ma na celu zobowiązania władzy do przeprowadzenia rozprawy, gdy strona rezygnuje ze środka prawnego, już po jego wniesieniu.

Z postanowienia art. 3 p. k. a.: „O ile przepisy rozporządzenia niniejszego nie stanowią inaczej, mają w postępowaniu karno-administracyjnym zastosowanie przepisy działów . . . . . V . . . rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o postępowaniu administracyjnym“, wynika, że sprzeciw, tak jak odwołanie i temu podobne podanie, winien być ujęty w formę, przewidzianą dla podań, a w konsekwencji, stanowiąc, jak każde podanie, oświadczenie woli — może być, wobec braku wyraźnego zakazu — cofnięty.

Pomijając przytoczone wyżej motywy, wnioskowanie drogą interpretacji art. 48 p. k. a., że władza musi przeprowadzić rozprawę nawet wbrew woli strony rezygnującej z wniesionego środka prawnego, jest nie do przyjęcia, gdyż takie ograniczenie miałoby charakter zupełnie wyjątkowy i musiałoby być ujęte w wyraźny i nie nasuwający żadnych wątpliwości przepis prawny.

Mgr MIECZYSŁAW POŁAJEWSKI

ROZGRANICZENIE WŁAŚCIWOŚCI POMIĘDZY WŁADZĄ SĄDOWĄ A WŁADZĄ ADMINISTRACYJNĄ W KWESTII DOPUSZCZALNEJ WYSOKOŚCI PIĘTRZENIA WODY PUBLICZNEJ

Przedmiotem niniejszego artykułu jest wyrok Trybunału Kompetencyjnego z 22.III 1938 r. l. rej. 3/38, dotyczący konfliktu pozytywnego.

Konflikt bywa pozytywny, o ile sądy i władze administracyjne uważają się za kompetentne do rozstrzygnięcia danego sporu. Ponieważ władza sądowa orzeka sama o swej kompetencji, konflikt ten wszcząć może tylko władza administracyjna, którą w niniejszym wypadku było Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.

Spór o rozgraniczenie właściwości pomiędzy władzą sądową a władzą administracyjną w sprawie dopuszczalnej wysokości piętrzenia wody publicznej w zakładzie młyńskim i zmiany w nim istniejących urządzeń — powstał w wyniku istnienia dwóch młynów położonych nad rzeką w takiej odległości, iż użytkowanie wody przez młyn niżej położony wpłynęło ujemnie na funkcjonowanie młyna znajdującego się w górnym biegu tej rzeki wskutek powstania cofki wody spiętrzonej. W konsekwencji tego strona poszkodowana zwróciła się do sądu o obronę swych praw.

Wprawdzie wysokość piętrzenia wody dla potrzeb młyna niżej położonego została prawomocnie oznaczona przez władzę wodną w myśl art. 252 i 254a ust. 2 ustawy wodnej z 1922 r. (Dz. U. poz. 574 z 1928 r.), jednakże przez niezawezwanie strony zainteresowanej tj. właściciela młyna wyżej położonego do wzięcia udziału w postępowaniu wodnoprawnym, dotyczącym przyznania uprawnienia wodnego — stworzono możliwość zastosowania art. 195 ust. 4 ustawy wodnej, tj. wniesienia przez poszkodowanego na drogę sądową zarzutów, wynikających z prawa prywatnego. Przepis art. 195 ust. 4 ustawy wodnej — władze sądowe (tj. sąd okręgowy i sąd apelacyjny) połączyły z obowiązującym na

terenie zaszłego sporu — artykułem 442 tom X cz. 1 Zwodu Praw, który broni praw i interesów właściciela przedsiębiorstwa młyńskiego, znajdującego się w górze rzeki. Zdaniem sądu bowiem postępowanie wodno-prawne nie wyklucza drogi sporu sądowego dla osób, których prawa, wynikające z art. 442 tom X cz. 1 Zwodu Praw, zostały pogwałcone w ten lub inny sposób przez osoby posiadające nadane uprawnienia wodne zgodnie z ustawą wodną (art. 62 i ust. 4 art. 195).

Wobec rozbieżności zdań władz sądowych i administracyjnych ustalenie kompetencji władz, w celu rozstrzygnięcia sprzecznych interesów stron, nastąpiło wyrokiem Trybunału Kompetencyjnego, utworzonego ustawą z dnia 25.XI 1925 r. (Dz. U. poz. 897).

Konieczność rozpatrzenia tej sprawy przez najwyższą instancję sądową w Polsce jest najlepszym dowodem, ile trudności nastręcza w praktyce wykonanie ustawy wodnej, zawierającej w sobie wiele elementów prawa prywatnego.

Trybunał Kompetencyjny, po przeprowadzeniu rozprawy i po wysłuchaniu głosów przedstawiciela władzy administracyjnej i osoby interesowanej uznał, że właściwą do orzekania w sprawie niniejszej jest władza wodna.

Trybunał ten wyszedł z następujących ustaleń:

„Art. 442 p. 1 tom X cz. 1 Zwodu Praw nadaje wprawdzie właścicielowi młyna ochronę przed sąsiadem, który przez piętrzenie wody zatrzymuje działalność jego młyna, nie zawiera jednak norm o właściwości władz w sprawach tej ochrony. Skora zaś ustawa wodna z r. 1922 przekazała sprawy piętrzenia wody publicznej oraz zmian w urządzeniach służących do piętrzenia tej wody do właściwości władz wodnych, przeto w myśl przepisów art. 2 k. p. c.[1]) sprawy te, chociażby były wywołane prywatnym interesem sąsiada, winny być rozpoznawane przez władze wodne, a nie przez sądy powszechne".

Trybunał ustalił dalej, iż „zarzuty oparte na przepisach regulujących używanie wód publicznych, do których to przepisów obecnie także należy art. 442 tom X cz. 1 Zwodu Praw, o ile chodzi o wody publiczne, nie mogą być uważane za zarzuty, wynikające z prawa prywatnego".

Wyrok powyższy będzie precedensem w analogicznych sprawach przede wszystkim w tej części Rzeczypospolitej, na której obowiązuje X tom Zwodu Praw.

---

[1]) Kod. post. cyw. (Dz. U. poz. 934 z 1932 r.) w art. 2 głosi: Sądy powszechne rozstrzygają spory o prawa prywatne, chyba że spory te z mocy ustaw szczególnych są przekazane innym sądom lub władzom.

Nadto ustalenie w nim zawarte przyczynia się do usunięcia ewentualnych wątpliwości powstałych na tym samym podłożu prawnym na pozostałym obszarze Państwa Polskiego.

Omawiane orzeczenie jest dalszym etapem autorytatywnego rozgraniczenia właściwości władz sądowych i administracyjnych w sprawach wodnych. Tej kwestii dotyczą:

I Orzeczenia Sądu Najwyższego z 29.I 1930 R. 22/30, z 19.II 1930 Rw. 2019/29, z 8.V 1928 Rw. 791/28, z 26.II 1931 Rw. 2180/30, z 12.VI 1934 C. I. 1213/33, ogłoszone w O. S. P. X. 358—361 i XIV 350.

II Orzeczenia Trybunału Kompetencyjnego z 24.III 1933 I. r. 9/32 (O. S. P. XII. 339), z 30.X 1935 I. r. 2/35 (O. S. P. XV 47) i z 6.X 1936 I. r. 4/36 (P. P. A. 1936 p. 358).

PROF. DR JERZY STEFAN LANGROD

O TZW. MILCZENIU WŁADZY

Ciąg dalszy

B) **Przeciw możliwości zużytkowania w powyższym związku konstrukcji „woli dorozumianej" przemawiają natomiast — zwłaszcza momenty następujące:**

a) Utożsamianie milczenia władzy z dorozumianym aktem woli nie ma oparcia w żadnej instytucji prawa administracyjnego, jest tylko pojęciową pożyczką cywilistyczną. Nasuwające się tutaj prima facie zastrzeżenia są dwojakiej natury: zasadniczej i szczególnej (w odniesieniu do techniki administrowania). Z zasadniczego punktu widzenia wypada za *Borsi'm*[1]) podnieść wątpliwość, czy utożsamianie tego rodzaju można pogodzić z zasadą „qui tacet neque negat, neque utique fatetur"[2]); *Borsi* nawiązuje do interesujących wyników judykatury włoskiej Rady Państwa, usiłującej doprowadzić we Włoszech do tych rezultatów, które we Francji osiągnięte zostały w trybie ustawodawczym[3]) (ut infra) i przeprowadza ich wszechstronną krytykę z teoretycznego punktu widzenia (uznając w pełni ich doniosłość praktyczną[4]). Aby

---

[1]) P. zwłaszcza „La Giust. Ammin." str. 16, 75, 186; „Les Garanties" (o. c. str. 201)

[2]) *Borsi* („La Giust. Ammin." o. c. str. 16):... „cosi è d'ordinario. Puo essere che la legge attribuisca un preciso valore giuridico al silenzio serbato in data circonstanza, ed in tal caso, secondo un'opinione assai diffusa, il silenzio costituirebbe atto amministrative, ma quanto ciò sia dubitabile risulta dalla considerazione che l'Amministrazione può tacere per negligenza o per errore, senza avere alcuna volontà di conseguire gli effetti attribuiti al suo silenzio, eppure questi effetti si verificano. La situazione va esaminata e valutata da un punto di vista alquanto diverso, come vedremo a proposito del silenzio serbato di fronte ai ricorsi gerarchici".

[3]) (o. c. str. 75): „In sostanza la IV-a Sezione ammise con questa decisione l'equiparazione del silenzio al rigetto, al'effetto del l'esperibilità del ricorso giurisdizionale, appunto come nel diritto francese, ma a molti parve dubbio che potesse farsi dal giuridice ciò che in Francia era stato fatto del legislatore"...

[4]) *Borsi* („La Giust. Ammin." o. c str. 185 n.): „La recente giurisprudenza arriva a riconoscere l'atto amministrativo pur nella silenzia inerzia dell'Amministrazione, indipendentemente dall'esistenza di dispozinione che ne determino l'equi-

można było domniemywać się rzeczywistej woli, mimo braku jej zewnętrznego, pozytywnego przejawu, musi istnieć podstawa prawna, jaką znają poszczególne kodeksy cywilne, a jakiej brak prawu administracyjnemu; nie wystarczy najbardziej wnikliwa wykładnia oderwanych norm przepisujących taki czy inny termin dla załatwienia sprawy przez władzę administracyjną; „che si determinino e si regolino gli effetti del silenzio dell' Amministrazione è certamente desirabile, ma ciò a nostro parere, non puo essere fatto che mediante apposite norme e non attraverso la semplice interpretazione di quelle esistenti, tanto più che quando, reformandosi la legislazione sulla giustizia amministrativa, si sono presentate eccelenti occasioni di disporre in proposito mówi *Borsi*[1]). Z okoliczności, iż pozytywne ustawodawstwo w odniesieniu do konkretnych rodzajów spraw przepisuje a casu ad casum terminy załatwienia, a z inercją władzy walczy ustanowieniem sankcyj, w szczególności nadaniem stronie prawa skargi, wynika właściwie przeciwieństwo: niemal bowiem nigdzie jeszcze — poza Francją — nie istnieje norma ogólna, dostatecznie powszechna, by mogła dać poważną podstawę do ustalenia jednolitej wykładni w tym duchu[2]), we Francji zaś nauka i wykładnia nie widzą tutaj bynajmniej „woli dorozumianej", a tylko formę ochrony praw strony[3]) o cha-

valenza con un dato comportamento, ed ormai anche una forte coreente dottrinale si è orientata in favore di quest'indirizzo... Tuttociò può agevolare la giustizia, eliminare abusi, assuefare gli uffici alla solerzia e alla diligenza, prevenire il malcontento e il danno che spesso accompagnano il prolungarsi di situazioni incerte, può in una parola, avere grandi vantaggi morali e materiali, sebbene non scompagnati da altrettanto grandi inconvenienti, ma non sembra affatto conforme alla legge..."

[1]) Op. cit. str. 186 (p. nadto judykatura Włoskiej Rady Państwa na str. 187 n.) Ale p. *Wasiutyński*: (O. C. str. CCX n.).

[2]) *Borsi* („Garanties" o. c. str. 201): „Tandis qu'un large courant doctrinal et jurisprudentiel reconnait l'existence de l'acte administratif, attaquable aussi dans l'inertie silencieuse de l'administration — indépendemment de dispositions qui en déterminent l'équivalence avec un procedé donné, ou qui prescrivent des délais à pourvoir quand l'intéressé les a fixés d'une manière raisonnable sans succés, — au contraire, il en est qui sont d'avis que le peu de règles destinées à réglementer les cas spéciaux du silence de l'Administration ne sont pas l'expression d'un principe général, qui manquerait d'un sérieux fondement en dehors de ces cas".

[3]) Jest to dla strony „dobrodziejstwo, polegające na upodobnieniu milczenia władzy do decyzji odmownej" wedle określeń *Appleton'a* (o. c. str. 548). O ile zaś *Hauriou* (o. c. str. 378) mówi o „volonté expresse ou tacite" w związku z ustawą z 17.VII 1900, to jednak od razu przyznaje, że chodzi tu właściwie o „assimilation à une décision de rejet".

rakterze instrumentu procesowego, bez wnikania w psychologiczny proces kształtowania się woli. Nauka francuska zdaje sobie sprawę z tego, iż nie mamy tutaj bynajmniej do czynienia z wnioskowaniem o woli wewnętrznej na podstawie facta concludentia, co więcej — iż in concreto brak w ogóle wszelkiego przejawu woli, choćby dorozumianej[1]), że natomiast tworzy się tutaj tylko surogat przejawu woli, zastępujący faktyczną pustkę, w celu uruchomienia aparatu kontrolnego, a tym samym odebrania władzy możności uchylania się od kontroli[2]). Stąd *Borsi* wysnuwa z jednej strony wniosek, iż „la parificazione legale degli effetti del silenzio a quelli di un atto positivo o negativo non basta a farsorgere dal silenzio quest'atto essa è semplicemente un modo di protezione di interessi pubblici o privati che potrebbero essere danneggiati dal prolungarsi di una condizione di incertezza a loro riguardo"[3]), a z drugiej wniosek, że „il est par suite souhaitable qu'une règle de portée bien plus vaste, que celle des dispositions susmentionnées, qui sérait équitable pour les citoyens et prudente pour l'Administration, vienne enlever les incertitudes présentes"[4]).

W odniesieniu zaś do specyficznych wymogów techniki publicznego administrowania, wskazać wypada przede wszystkim na krańcowe zapatrywanie znakomitego, niedawno zmarłego uczonego zurychskiego *Fleinera*, iż „die stillschweigenden Willenserklärungen passen an sich schon zum obrigkeitlichen Akt, wie die Faust aufs Auge"[5]). Z motywów przytoczonych na uzasadnienie tego poglądu, słusznych tylko częściowo[6]), podkreślić należy niezbitą słuszność spostrzeżenia, iż owej rzekomej woli dorozumianej nie po-

---

[1]) Np. p. *Hauriou* (o. c. str. 386 n.), *Berthélemy* (o. c. str. 1117) i in.

[2]) De Font Reaulx „La garantie" (o. c. str. 139): „La procédé de la décision implicite de rejet apparait ainsi comme un moyen élégant de liaison de l'instance".

[3]) *Borsi* „La Giust. Ammin". (o. c. str. 17).

[4]) *Borsi* „Les Garanties" (o. c. str. 201).

[5]) O. c. str. 190 Uw. 32. Por. także *Appelt* „Verwaltungsrechtl. Vertrag" (str. 33 n.).

[6]) *Fleiner* powołuje się m. in. dla uzasadnienia swego poglądu na zasadę pisemności decyzji administracyjnej („Die Regel bildet die Schriftlichkeit; daraus ergibt sich die grundsätzliche Unzulässigkeit von stillschweigenden Willenserklärungen" o. c. str. 190); zasada ta, usprawiedliwiona z perspektywy opisywanych przez autora urządzeń, nie odpowiada teorii procesu administracyjnego i pozytywnym jego kodyfikacjom ostatniej doby, a tezy Fleinera, jakoby pisemna forma decyzji miała koniecznie odpowiadać „dem Wesen des obrigkeitlichen Aktes und den Anforderungen der Rechtssicherkeit" nie podobna pogodzić z kardynalnymi założeniami postępowania administracyjnego. Jak dalece zaś aktualnie stosunek teoretyków prawa admin. 3 Rzeszy do zagadnienia formy aktu administracyjnego, odbie-

przedza **postępowanie** znamionujące istnienie i przebieg psychologicznego procesu kształtowania się woli [1]). Brak więc przeważnie w ogóle kryteriów dla stwierdzenia czynników woli i świadomości, koniecznych dla zbadania procesu myślowego i jej konkluzji w postaci milczącego przejawu postanowienia; brak ponadto w szczególności kryteriów przewodu prawnego, właściwych technice postępowania administracyjnego. Nauka i praktyka ostatnich dziesiątków lat wykształciła tę technikę, tworząc i rozbudowując nową gałąź procesu prawnego, a ewolucja ta jest wciąż w pełnym toku; od czasów *O. Mayera*, który jej przed blisko półwieczem wcale jeszcze niemal nie dostrzegał [2]), nastąpił w tej dziedzinie wręcz przewrót pojęć, a rola formalnego prawa administracyjnego stała się pierwszorzędna dla należytego układu pojęć z zakresu prawa administracyjnego.[3]) Sposób stawania się aktu administracyjnego,[4])

---

ga od stanowiska *Fleinera*, świadczą słowa *Koehlreuttera* („D. Verw. R" 1936, str. 74). „Der Vervaltungsbeamte darf sich nicht hinter Rechtsformen verschanzen. Das tut der imselbständige Bürokrat, aber nicht der schöpfensche Vervaltungsbeamte. Das ganze alltägliche Vervaltungshandeln volzieht sich deshalb nicht von vornherein in bestimmten Formen. Es ist das Kennzeichen kleinlicher Bürokratie, wenn der Vervaltungsbeamte in einer Zeit des Fernsprechers, des Radios und der modernen Verkehrsmittel sich nur auf den „Schriftverkehr" beschränkt..." P. także *Köttgen* (o. c. str. 199).

[1]) P. wyr. saskiego N. T. A. z 9.I 1909 u *Fleinera* (o. c. str. 190): „Den stillschweigenden Willenserklärungen geht nicht jenes gesetzliche Verfahren voraus, das eine Gewähr für die Richtigkeit des Willensentschlusses der Behörde bildet".

[2]) *O. Mayer* (o. c. str. 96): „Für die Hervorbringung der Verwaltungsakte besteht nicht, wie für das Gesetz oder das civilrechtliche Urteil, ein eigens geordneter Apparat: der sie formell kenntlich machte durch die Art ihrer Entstehung".

[3]) P. *Langrod:* „De l'uniformité de la procédure admin." (w „Compte-Rendu" o. c. str. 123): „Dans la symétrie du droit admin. le droit formel est devenu un des liens les plus réels unissant tous les divers domaines du droit administratif quant à l'origine d'un acte administratif, en faisant une unité procédurale comme partie de la procédure générale. Voici pourquoi la science de la procédure administrative s'assimile les principes généraux de cette procédure.. Evoluant dans les cadres d'une pensée publiciste distincte, servant la cause d'une technique, distincte du droit publique tendant à créer son propre vocabulaire juridique elle crée un recueil complet de règles de procedure et devient ainsi l'avant-coureur d'un essor logique du droit administratif matériel dans un sens tout nouveau".

[4]) *P. Tezner:* „Rechtslogik u. Rechtswirklichkeit" (Wiedeń, 1925, str. 128): „Weil der obrigkeitliche Akt für sich allein die Wirkung hat, zu binden und schicksalsentscheidende Beschränkungen der Freiheit und des Sachgütergenusses zu begründen, so muss er-wenigstens nach der durch den össterr. Verwaltungsgerichtshof frei geschaffenen Rechtsentwicklung — **auf Grund eines ordnungsmässigen Verfahrens** ergehen, wass ihn wieder von Privatrechtsgeschäften des Staates scheidet. Dieses Verfahren ist vollständig dem Zwecke gemäss gestaltet, dem der obrigkeitliche Akt zu dienen hat".

zawiązanie się i przebieg „stosunku procesowego" władzy i strony (stron), [1]) jego specyficzna technika i płaszczyzna publicystycznego myślenia, urosły i urastają wciąż do roli differentiae specificae, niedocenianie czego stwarza pole do wielu nieporozumień. Im więcej nowoczesne postępowanie administracyjne ze swymi specyficznymi konstrukcjami procesowymi odbiega od pierwotnej dowolności w administracji, tym oczywistsza jest rola reguł proceduralnych w przedmiocie powstania i wykładni aktu administracyjnego jako przejawu woli władzy. Znaczenie więc specjalnych form, [2]) wywierających wpływ istotny na sposób dojścia do skutku aktu administracyjnego wszelkiego rodzaju, jest aktualnie tego rodzaju, iż nie podobna przyjąć dojścia do skutku dorozumianej woli władzy z pominięciem tych form, a więc tylko na podstawie domysłów, a nie oceny sprawdzalnych faktów, odpowiadających regułom obowiązującego prawa formalnego [3]). Jeżeli się niedochowanie istotnych prawideł postępowania uważa za istotną wadliwość aktu administracyjnego, uzasadniającą nawet odwołanie decyzji prawotwórczej [4]), to nie podobna z tym pogodzić równoczesnego aprobowania teorii istnienia aktu „dorozumianego", gwałcącego — samym swym założeniem — kardynalne zasady procedury administracyjnej.

C. d. n.

---

[1]) P. Studia *Fr. X. Fierichа* o „stosunku procesowym". P. także *Merkl* (o. c. str. 176).

[2]) P. *S. Trentin* „L'atto ammin." (o. c. str. 493).

[3]) P. *Bielsa* „Garanties" (o. c. str. 1127, 1138). Trudno się natomiast zgodzić z twierdzeniem Bielsy, jakoby administracja korzystała z pewnego rodzaju „uprzywileju milczenia" (privilège fondé et justifié du silence, mais non pas de l'inertie) i by on właśnie wyłączał zastosowanie in concreto reguł prawa prywatnego o milczącym oświadczeniu woli.

[4]) P. *Langrod* „Res iudicata w pr. admin." (Kraków, 1931, str. 59n.).

R. HAUSNER

NOWELIZACJA PRZEPISÓW O ORGANIZACJI URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH I STAROSTW

(Ciąg dalszy)

XXI Zakres czynności i odpowiedzialności.

A (z rozp. z 30 czerwca 1930).

§ 23. W interesie należytego podziału pracy i odciążenia starosty (jego zastępcy, kierownika ekspozytury), zakres czynności oraz odpowiedzialności funkcjonariuszów poszczególnych kategoryj i stanowisk, ze specjalnym uwzględnieniem urzędników fachowych, winien być przez wojewodę względnie starostę szczegółowo ustalony, w ramach postanowień niniejszego rozporządzenia.

Odpowiedzialność, która w myśl tych przepisów ciąży na urzędnikach podwładnych, nie uwalnia urzędników nad nimi przełożonych od czuwania nad należytym spełnianiem obowiązków przez podległych im urzędników, ogólnego kontrolowania sposobu załatwiania spraw, których aprobata została odnośnym urzędnikom przekazana, a w sprawach ważnych ze stanowiska interesu publicznego dokonywania szczegółowego sprawdzenia całokształtu sprawy.

B (z rozp. z 13 sierpnia 1931).

§ 16. W interesie należytego podziału pracy i odciążenia urzędników na stanowiskach kierowniczych, zakres czynności oraz odpowiedzialności funkcjonariuszów poszczególnych kategoryj i stanowisk zarówno kierowniczych jak podwładnych, ze specjalnym uwzględnieniem urzędników fachowych, winien być przez wojewodę szczegółowo ustalony, w ramach postanowień niniejszego rozporządzenia.

Odpowiedzialność, która w myśl tych przepisów ciąży na urzędnikach podwładnych, nie uwalnia urzędników nad nimi przełożonych od czuwania nad należytym spełnianiem obowiązków przez podległych im urzędników, periodycznego rewidowania tych spraw, których aprobata została odnośnym urzędnikom przekazana, a w sprawach mających wyjątkową wagę ze stanowiska interesu publicznego, dokonywania szczegółowego sprawdzania całokształtu sprawy.

1) Ustalenie zakresu czynności i odpowiedzialności wszystkich funkcjonariuszów zależnie od stanowiska oraz kategorii — jest podstawą prawidłowego funkcjonowania każdego urzędu. Porównanie przepisów § 23 (starostwo) i § 16 (urzędy woj.) wykazuje w ujęciu tych postanowień drobne różnice.

2) W opiniach urzędów woj. i Mstw nie ma zasadniczych zastrzeżeń w stosunku do tej ogólnej zasady. Jest wniosek, aby wyrazy w ustępie drugim „sprawach ważnych ze stanowiska interesu publicznego" (§ 23) „sprawy mające wyjątkową wagę ze stanowiska interesu publicznego" (§ 16) zastąpić przez „sprawy ważniejsze ze względu na interes publiczny lub prywatny".

XXII Droga służbowa.

A (z rozp. z 30 czerwca 1930)

§ 36. W wypadkach nie cierpiących zwłoki, gdy czy to zachowanie drogi służbowej, czy uzyskanie przepisanej aprobaty nie jest możliwe, względnie spowodowałoby zwłokę w załatwieniu sprawy, nie dopuszczalną ze stanowiska interesu publicznego lub szczególnie ważnego interesu prywatnego, każdy urzędnik referujący jest obowiązany zarządzić co należy, ażeby sprawa nie ucierpiała, lub terminu nie ominięto.

B (z rozp. z 13 sierpnia 1931)

§ 33. Urzędnicy zatrudnieni w oddziałach urzędu wojewódzkiego pozostają w bezpośredniej zależności służbowej od kierowników oddziałów, kierownicy oddziałów w bezpośredniej zależności służbowej od naczelników wydziałów, naczelnicy wydziałów zaś od wojewody.

W tej kolejności udzielane są z reguły zlecenia służbowe.

Urzędnik, który otrzyma zlecenie z pominięciem powyższej kolejności, winien zakomunikować o tym bezzwłocznie swemu bezpośredniemu przełożonemu.

§ 34. W wypadkach nie cierpiących zwłoki, gdy czy to zachowanie drogi służbowej (§ 33), czy uzyskanie przepisanej aprobaty, nie jest możliwe, względnie spowodowałoby zwłokę w załatwieniu sprawy nie dopuszczalną ze stanowiska interesu publicznego lub szczególnie ważnego interesu prywatnego, każdy urzędnik jest obowiązany przedsięwziąć co należy, ażeby sprawa nie ucierpiała, lub terminu prekluzyjnego nie ominięto.

W tym wypadku referent może wydać decyzję w miejsce kierownika oddziału, kierownik oddziału (samodzielny referent) w miejsce naczelnika wydziału, naczelnik wydziału w miejsce wicewojewody, względnie wojewody, zawiadamiając o tym natychmiast właściwego przełożonego.

1) Zagadnienie „drogi służbowej" zostało w rozp. o org. urzędów woj. potraktowane szerzej niż w rozp. o org. starostw ze względu na bardziej skomplikowaną strukturę tych urzędów. Dla porównania przypominamy, że w § 16 rozp. Rady Min. z dnia 25 sierpnia 1926 (Monitor Nr 203/578) w spr. zasad org. i urzędowania Mstw — znajduje się postanowienie następujące:

Urzędnicy zatrudnieni w wydziale pozostają w bezpośredniej zależności od naczelnika wydziału, naczelnicy wydziałów od dyrektora departamentu, a dyrektorzy departamentów od Ministra.

Urzędnicy Ministerstwa otrzymują zlecenie służbowe od swoich bezpośrednich przełożonych. Urzędnik, który otrzyma zlecenie służbowe z pominięciem tej kolejności, powinien je zakomunikować bezzwłocznie swojemu bezpośredniemu przełożonemu.

2) Ze strony Mstw co do powyższych postanowień obu rozp. nie zgłoszono zastrzeżeń.

3) W ankiecie zgłoszono do § 33 uwagę, że postanowienia te nie powinny dotyczyć personelu załatwiającego w wydziale ogólnym spr. osobowe i w tych spr. należałoby przewidzieć bezpośrednią zależność od wicewojewody. Łączy się to ze sprawą organizacji wydz. ogólnego w ogóle (o czym wyżej).

4) Nie tutaj należy wniosek, ażeby referent sprawy był obowiązany zażądać specjalnej decyzji przełożonego wówczas, gdy sprawa jest nagła, szybka decyzja leży w interesie strony a akta wykazują, że brak pewnych warunków formalnych, które strona z pewnością dopełni później.

5) Odnośnie § 36 są wnioski, aby obowiązek zarządzania samodzielnego rozszerzyć na wszystkich urzędników (nie tylko „referujących") i dodać obowiązek powiadamiania o takich wydanych decyzjach nadzwyczajnych bezpośredniego przełożonego.

6) W jednej z odpowiedzi na ankietę została przeprowadzona ciekawa analiza pojęcia „zwierzchnictwo", które podzielono na: a) bezpośrednie i pośrednie, b) osobowe i służbowe. Zwierzchnicwo pod b) wypełnia pojęcie „władzy przełożonej" i „przełożonego". Zdarza się jednak, że zwierzchnictwo to jest rozdzielone, kto inny sprawuje osobowe, kto inny służbowe (por. § 2 rozp. o org. starostw oraz art. 3 (2) (3) tekstu jednolitego ustawy). W omawianej opinii zanalizowano treść różnych rodzajów zwierzchnictw i odpowiadającej mu odpowiedzialności.

XXIII Statut — Szczegółowy podział czynności.

Zakres czynności i odpowiedzialności oraz zagadnienie drogi służbowej muszą być ocenione na tle konkretnej organizacji danego urzędu. Podstawą organizacji jest w urzędach woj. statut org. i szczegółowy podział czynności, w starostwach szczegółowy podział czynności (w razie uznania referatów za komórki org. możnaby i starostwom nadać statuty).

A) (Z rozp. z 30 czerwca 1930).

§ 40. Wojewoda ustala organizację podległych mu starostw w ramach przepisów niniejszego rozporządzenia. Organizacja starostw na obszarze całego województwa winna być możliwie jednakowa, z uwzględnieniem specjalnych warunków miejscowych, względnie odrębności prawnych.

§ 6. Podstawą organizacji pracy starostwa jest szczegółowy podział czynności. Szczegółowy podział czynności obejmuje wyliczenie kategoryj spraw, zała-

twianych w starostwie; wyliczenie to winno stanowić równocześnie podstawę rzeczowego podziału akt dla celów kancelaryjnych.

Kategorie spraw jednorodnych pod względem prawnym względnie faktycznym należy łączyć w całość, która nazywa się referatem.

§ 8. Podział na referaty ustala wojewoda, biorąc pod uwagę warunki miejscowe, stan liczebny i przygotowanie personelu, zakres czynności starostwa, obowiązujące ustawodawstwo itp.

B) (Z rozp. z 13 sierpnia 1931)

§ 37. W granicach przepisów niniejszego rozporządzenia każdy wojewoda ustali:

1) statut organizacyjny urzędu wojewódzkiego;

2) szczegółowy podział czynności

i ogłosi w dzienniku wojewódzkim z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1932 r.

W dzienniku wojewódzkim będą ogłaszane zmiany statutu organizacyjnego i szczegółowego podziału czynności.

§ 38. Statut organizacyjny urzędu wojewódzkiego obejmuje podział tego urzędu na wydziały i oddziały (referat budżetowo-rachunkowy dla spraw robót publicznych), przy czym zakres działania każdego z nich winien być w sposób ogólny określony.

§ 41. Szczegółowy podział czynności obejmuje:

a) wyliczenie wszystkich kategoryj spraw (§ 6) należących do zakresu działania każdego wydziału względnie oddziału;

b) ustalenie zakresu aprobaty tj. spraw zastrzeżonych do ostatecznej decyzji wojewody, wicewojewody, naczelników wydziałów, kierowników oddziałów (kierownika referatu budżetowo-rachunkowego dla spraw robót publicznych).

§ 7. Czynności poszczególnych wydziałów obejmują załatwianie pod względem merytorycznym, na podstawie obowiązujących przepisów, tych spraw, które należą do ich zakresu działania.

§ 6. (1) Czynności każdego wydziału i oddziału winny być określone w szczegółowym podziale czynności. Określenie to następuje przez ustalenie kategoryj spraw temu wydziałowi (oddziałowi) przydzielonych, które stanowić winny równocześnie wytyczne rzeczowego podziału akt dla celów kancelaryjnych.

1) Co do urzędów woj. ustawa w art. 35 przewiduje, że urzędy te dzielą się na „niezbędną ilość" wydziałów, wydziały „w razie koniecznej potrzeby" na oddziały.

Co do starostw brak w art. 69 wzmianki o ich podziale na komórki org., co zasadniczo nie wyklucza stworzenia takich jednostek.

2) W obu artykułach podkreślona jest zasada łączenia „spraw jednorodnych pod względem prawnym względnie faktycznym",

3) W obu artykułach jest mowa o ustaleniu odpowiedzialności poszczególnych urzędników (funkcjonariuszów). Chociaż tylko art. 36 mówi o szczegółowym podziale czynności, rozumie się to oczywiście także w stosunku do starostw.

4) Oba rozp. podkreślają łączność szczegółowego podziału czynności z rzeczowym podziałem akt dla celów kancelaryjnych.

5) Sprawa szczegółowego podziału czynności łączy się oczywiście ze sprawą podziału urz. wojew. (starostwa) na komórki org. Od tej strony zagadnienie reorg. tych urzędów omawiamy na innym miejscu. Tu omawiamy szerzej tylko szczegółowy podział czynności i zakres odpowiedzialności funkcjonariuszów poszczególnych kategoryj i stanowisk.

Są wnioski w ankiecie, ażeby szczegółowy podział czynności był jednakowy dla wszystkich urzędów woj. i starostw. Niektóre Mstwa przeprowadziły taką koncepcję w stosunku do swoich władz lokalnych (Mstwo W. R. i O. P. w stosunku do kuratoriów). Mstwo Spr. Wewn. wstępne kroki w tym kierunku uczyniło przed kilku laty, osiągając w rezultacie bardzo znaczne upodobnienie szczeg. podziałów czynności.

Jest projekt wprowadzenia również jednolitego wykazu akt, opartego ewent. na systemie dziesiętnym.

Są jednak również wnioski w ankiecie idące w kierunku przeciwnym, tj. poruczenia wojewodom ustalenia statutów org. (i szczeg. podziałów czynności) lub też wnioski pośrednie, aby wojewodowie dokonywali tego ustalenia w ramach statutu wzorowego, ustalonego przez Mstwo Spr. Wewn.

6) Niektórzy pragnęliby uprawnienia służące wojewodom w odniesieniu do spr. statutów, szczegółowych podziałów czynności i odpowiedzialności — przenieść na wicewojewodów.

7) Przeciw łączeniu ustalania zakresu aprobaty i odpowiedzialności ze statutem czy szczeg. podziałem czynności przytoczony jest argument, że moment stabilizacji (płynności) tych aktów jest nierównomierny.

8) W opiniach Ministerstw poza postulatem wydania statutu wzorowego przez władze centralne brak innych wniosków.

9) Jeden z uczestników ankiety zaproponował, aby statut i szczeg. podział czynności połączyć razem w tzw. „podział organizacyjny" (gdyż obie normy wzajemnie się uzupełniają), odrębnie zaś traktować „wykaz akt" dla celów kancelaryjnych, jako mający codziennie praktyczne zastosowanie i naprawdę „szczegółowy".

10) Niektóre opinie zwracają uwagę na odmienne potrzeby org. starostw powiatowych a grodzkich oraz na wypadki, gdy oba te starostwa są lokalowo i funkcjonalnie połączone.

XXIV Wojewoda — Starosta (odpowiedzialność).

A) (z rozp. 30 czerwca 1930)

§ 24. Starosta jest zwierzchnikiem personelu i sprawuje ogólne kierownictwo powierzonego mu powiatu zgodnie z przepisami prawa, interesem publicznym oraz politycznymi i rzeczowymi dyrektywami wojewody.

W szczególności starosta jest odpowiedzialny:

1) za ogólny nadzór nad należytym spełnianiem obowiązków przez podwładnych urzędników, za odpowiednie zatrudnienie urzędników i ich obeznanie się z obowiązującymi przepisami, jako też za ogólny nadzór nad funkcjonowaniem spraw kancelaryjnych;

2) za koordynowanie działalności całego starostwa oraz urzędów i organów staroście podległych—pod względem prawnym i rzeczowym;

3) za zgodność aprobowanych przez niego załatwień z przepisami ustaw i rozporządzeń oraz zarządzeniami natury ogólnej;

4) za zgodność załatwień aprobowanych przez niego z rzeczowymi i politycznymi dyrektywami wojewody oraz z ogólnym interesem publicznym i zachowaniem jednolitości w ich traktowaniu;

5) za celowość aprobowanych przezeń załatwień w ramach przepisów prawa i dyrektyw wojewody;

6) za przestrzeganie zasad oszczędności;

7) za ścisłe informowanie wojewody o stanie spraw, które winny być podawane do jego wiadomości, oraz za ścisłe podawanie dyrektyw wojewody do wiadomości funkcjonariuszów starostwa oraz urzędów i organów staroście podległych jako też dopilnowanie ich wykonania;

8) za podjęcie inicjatywy wobec wojewody co do wydania niezbędnych zarządzeń wynikających czy to z przepisów prawnych, czy stosunków faktycznych, związanych z zakresem czynności starosty.

§ 25. W celu spełniania zadań wymienionych w § 24 starosta:

1) udziela referentom wskazówek co do kierunku załatwiania spraw pozostawionych do ich decyzji;

2) przegląda akta wpływające do starostwa i w miarę potrzeby zamieszcza na nich krótkie dyrektywy o sposobie ich załatwienia;

3) odbywa konferencje z referentami;

4) czuwa nad czynnościami referentów w starostwie, jako też nad działalnością urzędów i organów staroście podległych i dokonywa w miarę potrzeby ich kontroli osobiście lub za pośrednictwem innych urzędników, oraz komunikuje swoje spostrzeżenia i wnioski wojewodzie;

5) aprobuje ostatecznie te załatwienia, które referenci obowiązani są jemu przedkładać;

6) może zastrzec, iż pewne kategorie spraw lub pewne sprawy konkretne mają mu być przedkładane do wglądu po wysyłce;

7) troszczy się o należyte szkolenie urzędników pod względem fachowym i o ich ogólne wyrobienie.

C. d. n.

Dr ROMUALD KLIMÓW

ZARYS POSTĘPOWANIA KARNO-ADMINISTRACYJNEGO

Ciąg dalszy

Postępowanie sądowe w sprawach karno-admin. Wychodząc z konstytucyjnego założenia, że nikt nie może być pozbawiony sądu, któremu z prawa podlega (art. 68 ust. 4 ustawy konst.) i że sprawy, w których karę orzekła władza administracyjna, będą na żądanie strony przekazane na drogę postępowania sądowego (art. 68 ust. 6 ust. konst.) procedura karno-admin. nie przewiduje środków odwoławczych od orzeczeń karno-admin., a tylko wyposaża strony w prawo żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego (art. 640 — 649 k. p. k. i 444 — 454 k. wojsk. p. k. oraz art. 60 p. k. a.).

Osoba, której wymierzono karę w postępowaniu karno-admin., a jeżeli jest ona niepełnoletnia lub bezwłasnowolna, to jej ojciec, matka, małżonek, opiekun lub kurator, może wnieść do władzy admin., która orzeczenie wydała, żądanie skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego (art. 640 § 1 i 2 k. p. k. i 444 § 1 i 2 k. wojsk. p. k.).

Przy zgłoszeniu żądania o skierowanie sprawy na drogę postępowania sądowego obwiniony może skorzystać z pomocy obrońcy, gdyż według wyjaśnienia zawartego w postanowieniu Sądu Najw. z 30.IV 1934 r. Nr 2 K. 538/34, żądanie takie, jakkolwiek zgłaszane do władzy administracyjnej, stanowi pierwszą czynność procesową, a tym samym strona może korzystać z pomocy obrońcy w myśl art. 644 i 84 k. p. k. (okólnik min. Nr 81 z 6.VI 1934 (Dz. U. Min. Wewn. Nr 15 poz. 152).

Termin zawity do zgłoszenia żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego jest 7-dniowy od daty ogłoszenia lub doręczenia orzeczenia karno-admin. (art. 640 § 1 k. p. k. i 444 § 1 k. wojsk. p. k.), przy czym żądanie musi być wniesione bezpośrednio lub za

pośrednictwem poczty do władzy orzekającej, a nie do innej władzy (okólnik min. Nr 50 z 17.VIII 1935, Dz. Urz. Nr 26 poz. 151) [1] [2] [3] [4].

O ewentualnym przywróceniu terminu do zgłoszenia żądania o skierowanie sprawy na drogę postępowania sądowego orzeka sąd okręgowy lub właściwy wojskowy sąd okręgowy albo sąd wojenny (art. 640 § 4 i 642 k. p. k., art. 444 § 4 i 446 k. wojsk. p. k.).

W razie odmowy przyjęcia żądania przez powiatową władzę adm. ogól., można w terminie zawitym 3-dniowym od doręczenia zawiadomienia złożyć dalsze żądanie z przekazania sprawy na drogę postępowania sądowego celem rozpatrzenia zasadności odmowy. Żądanie takie można wnieść albo do władzy orzekającej, albo wprost do właściwego sądu (art. 640 § 3 k. p. k. i 444 § 3 k. wojsk. p. k.).

Przywrócenie 3-dniowego terminu zawitego jest rzeczą niedopuszczalną.

Władza administracyjna może w wypadku zgłoszenia żądania o skierowanie sprawy na drogę postępowania sądowego swoje orzeczenie cofnąć (art. 641 § 2 k. p. k. i 445 § 2 k. wojsk. p. k.).

Jeżeli orzeczenia nie cofnie, to w postępowaniu sądowym ma władza uprawnienie do popierania oskarżenia zamiast lub obok prokuratora i to albo sama, albo przez powiat. władzę admin. og. właściwą dla siedziby sądu okręgowego (art. 643 k. p. k.).

Władza administracyjna może także w postępowaniu sądowym zapowiedzieć kasację od wyroku sądu okręgowego do Sądu Najw., wywód jednak kasacji musi wnieść przy udziale prokuratora, którego

---

[1]) W postępowaniu karno-admin. żądanie skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego nadane na pocztę w ostatnim dniu terminu należy uznać za nadane we właściwym terminie (orzeczenie Izby II Sądu Najw. z 24.V 1929 Nr K. 266/29).

[2]) Termin w rozumieniu k. p. k. zostaje zachowany, gdy więzień składa pismo o charakterze procesowym kancelarii zarządu więzienia tak, jakby je złożył w kancelarii właściwego sądu lub urzędu (orzeczenie pełne Izby II Sądu Najw. z 22.XI 1930 Nr 2 pr. 168/30).

[3]) Nowe prawo formalne, przekazujące pewne czyny ścigania karno-admin. odnosi się także do czynów popełnionych i osądzonych w instancjach merytorycznych pod rządem dawnej ustawy, według której czyn ulegał ukaraniu wyłącznie przez sądy; sąd kasacyjny, rozpatrując sprawę już po wejściu w życie nowego prawa formalnego, postępowanie w tym wypadku umarza (orzeczenie Izby II Sądu Najw. z 20.I 1931 Nr K. 619/30).

[4]) Aby zażalenie, odwołanie lub skarga mogły być uznane za złożone w należytym terminie, muszą być one złożone nie tylko w odpowiednim czasie, ale i u odpowiedniej władzy (wyrok N. T. A. z 6.III 1933 l. rej. 4339/31).

o zapowiedzeniu kasacji winna na czas zawiadomić (okólnik min. Nr 43 z 26.III 1934 Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 8 p. 75).

W wypadku żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego orzeczenie władzy administracyjnej nie ulega wykonaniu, jeżeli szczególny przepis prawny nie stanowi inaczej (art. 641 § 1 k. p. k. i art. 445 § 1 k. wojsk. p. k.).

Właściwym do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym jest sąd okręgowy miejscowo właściwy dla siedziby władzy orzekającej. Sąd ten rozpatruje sprawę według przepisów obowiązujących w postępowaniu przed sądem I inst. (art. 644 k. p. k.) z następującymi zmianami:

1) orzeczenie karno-admin. zastępuje prawomocny akt oskarżenia (art. 641 § 3 k. p. k.); [1] [2] [3] [4]

2) wnioski stron nie wiążą prezesa sądu w sprawie wezwania na rozprawę świadków i biegłych oraz sprowadzenia innych dowodów (art. 646 § 1 k. p. k.);

3) prezes sądu może przed wyznaczeniem rozprawy zarządzić przesłuchanie przez właściwy sąd grodzki skazanego, świadków i biegłych, przy czym świadków i biegłych można słuchać pod przysięgą (art. 646 § 2);

4) sprawy rozpoznaje sąd okręgowy w składzie jednego sędziego, do którego mają zastosowanie przepisy art. 382 i 383 k. p. k. (art. 645 k. p. k.);

5) sędzia orzekający postanawia według swego uznania, któ-

---

[1]) Po odczytaniu orzeczenia władzy admin., zastępującego akt oskarżenia, orzeczenie umarzające postępowanie powinno zapaść w formie orzeczenia. Orzeczenie nieważne z mocy samego prawa (bezwzględnie) jest nawet bez formalnego uchylenia pozbawione skutków prawnych (orzeczenie Izby II Sądu Najw. z 13.IX 1932 Nr 2 K. 371/32).

[2]) Sąd bada tylko, czy orzeczenie władzy admin., zastępujące akt oskarżenia, pochodzi od uprawnionej władzy. Dla oceny, czy orzeczenie to może stanowić podstawę do wszczęcia postępowania sądowego obojętnym jest, czy formalne przesłanki odnoszące się do wydania orzeczenia władzy admin. . . . zostały przez tę władzę zachowane (orzeczenie Izby II Sądu Najw. z 19.I 1931 Nr 3 K. 1095/30).

[3]) W sprawach karno-admin. sąd nie może wyjść poza ramy aktu oskarżenia i uznać oskarżonego winnym innego czynu, niż zarzucony w akcie oskarżenia (postanowienie Izby II Sądu Najw. z 28.XI 1931 Nr 1 K 432/31).

[4]) Do istoty czynu karalnego należy działanie bezprawne. Działanie nie jest bezprawne, jeżeli opiera się na decyzji władzy bez względu na to, czy owa decyzja odpowiadała przepisom ustawy, byleby dana władza była formalnie właściwa do wydania danego postanowienia (wyrok Izby karnej Sądu Najw. z 22.V 1935 Nr 2 K. 376/35).

rych świadków i biegłych przesłucha się pod przysięgą lub bez przysięgi na rozprawie, a których zeznania będą tylko odczytane. W tym celu może także zarządzić potrzebne dalsze przesłuchania przez siebie, jednego z członków sądu orzekającego lub przez sąd grodzki (art. 647 § 1 k. p. k.); [1])

6) wolno odczytywać na rozprawie zapiski i inne części akt postępowania administracyjnego (art. 647 § 2 k. p. k.); [2])

W postępowaniu sądowym sąd nie jest związany wymiarem kary orzeczonym przez władze administracyjne i może wymierzyć karę inną lub surowszą (art. 648 p. k. a.). [3]) [4])

Orzeczenie karno-administracyjne zastępuje prawomocny akt oskarżenia i powoduje, że sąd nie może wyjść poza ramy orzeczenia karno-administracyjnego w tym sensie, że nie może oskarżonego uznać winnym innego czynu, aniżeli podanego w orzeczeniu władzy admin. jako w akcie oskarżenia.

Koszty postępowania administracyjnego uwzględnia się w postępowaniu sądowym według norm przewidzianych dla kosztów i wydatków śledztwa sądowego (art. 30 ust. 2 p. k. a.).

---

[1]) § 1 art. 647 k. p. k. nie daje żadnej podstawy do przyjęcia, by dopuszczalność odczytania zeznań świadków na rozprawie była uzależniona od wydania przez sąd odnośnego postanowienia już przed rozprawą. Odpisy zeznań świadków mogą być na rozprawie odczytane. Sąd nie może odmówić przeprowadzenia dowodu ze świadków na tej tylko podstawie, że należą oni do rzędu osób, którym przysługują uprawnienia z art. 106 k. p. k. (orzeczenie Izby II Sądu Najw. z 26.XI 1930 Nr K. 1313/30).

[2]) Przepis art. 647 § 2 zezwala na odczytywanie zapisków dochodzenia i innych części akt postępowania admin., a tym samym daje możność oparcia orzeczenia sądu na wynikach postępowania admin., które wskutek odczytania zapisków i akt administracyjnych wchodzą do całokształtu okoliczności, ujawnionych w toku przewodu sądowego (orzeczenie Izby II Sądu Najw. z 13.IV 1931 Nr 3 K. 127/31).

[3]) Sprawy karno-admin. (w ogólnym tego pojęcia znaczeniu) w postępowaniu przed władzami admin. są rozpoznawane, stosownie do swego charakteru, bądź w trybie określonym w postępowaniu karno-admin., bądź w innym szczególnym trybie przewidzianym dla pewnych szczególnych spraw. . . . . . Natomiast w razie przekazania tych spraw do postępowania sądowego, wchodzi w zastosowanie jednolity tryb postępowania unormowany przepisami k. p. k. (orzeczenie Izby II Sądu Najw. z 4.V 1931 Nr 3 K. 248/31).

[4]) Postępowanie karno-adm. nie jest częścią postępowania sądowego, a przepisy k. p. k. normują tylko odmienny w pewnych kierunkach od normalnego, tryb postępowania sądowego; zarzut uchybienia przez władzę admin. przepisom postępowania admin. nie nadaje się do rozpatrywania nie tylko w postępowaniu kasacyjnym, ale nawet w postępowaniu I instancji (orzeczenie Izby II Sądu Najw. z 8.I 1932 Nr 4 K. 878/31).

Do chwili rozpoczęcia postępowania dowodowego oskarżony, a jeżeli jest niepełnoletni — to jego ojciec, matka, małżonek, opiekun lub kurator może cofnąć wniosek o rozpoznanie sprawy przez sąd okręgowy, a wówczas orzeczenie władzy admin. uprawomacnia się (art. 646 § 3 k. p. k.). Późniejsze zgłoszenie wniosku nie krępuje sądu, tak że sąd może przejść nad wnioskiem później zgłoszonym do porządku i wymierzyć karę surowszą od orzeczonej przez władzę administracyjną. Wyjątki od tej zasady są dopuszczalne tylko na zasadzie szczególnej normy prawnej, wydanej po dniu 8.V 1928 r., jako po dniu wejścia w życie postępowania karno-adm. (np. art. 22 ust. 2 ustawy z 14.IV 1937 r. o szkodnictwie polnym i leśnym, upoważniający pokrzywdzonego do cofnięcia wniosku o ściganie przed ogłoszeniem wyroku w sądzie okręgowym).

Pokrzywdzony. Prawo żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego przysługujące obwinionemu może na podstawie szczególnych norm prawnych być przyznane również i pokrzywdzonemu (art. 1 § 2 pkt. 14 przep. wprow. k. p. k.).

Kasacja. Od wyroku sądu okręgowego przysługuje skazanemu i prokuratorowi, a na mocy szczególnej normy prawa procesowego także i pokrzywdzonemu (np. z art. 26 ust. 3 ustawy o szkodnictwie leśnym i polnym) prawo wniesienia kasacji do Sądu Najwyższego (art. 649 § 1 k. p. k.)[1]).

Założenie kasacji nie wstrzymuje jednak wykonania kary, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności (art. 649 § 2 k. p. k.).

Postępowanie sądowe w spr. karno-adm. osób wojskow. W sprawach, w których władze adm. wydały orzeczenia skazujące osoby, podlegające sądownictwu wojskowemu, właściwym do rozpoznania sprawy w drodze postępowania sądowego jest w miejsce sądu okręgowego — wojskowy sąd okręgowy albo sąd wojenny (art. 446 k. wojsk. p. k.).

Sądy wojskowe rozpoznają sprawy karno-admin. w trybie przewidzianym w art. art. 444—454 k. wojsk. p. k., analogicznym do postępowania przed sądami powszechnymi, z następującymi jednak zmianami:

1) w sprawach karno-admin. sędzia stojący na czele sądu zwraca władzy admin. akta dla wydania dalszych zarządzeń, jeżeli żądanie skierowania sprawy do postępowania sądowego wniosła osoba nieupraw-

[1]) W postępowaniu w sprawach karno-admin. władza administracyjna nie może sama złożyć wywodu kasacji, lecz musi się w tym względzie zwrócić wyłącznie do prokuratora (uchwała Sądu Najw. z 15.III 1930 Nr K. 749/29).

niona albo wprawdzie uprawniona, lecz po upływie 7-dniowego terminu zawitego (art. 447 k. wojsk. p. k.);

2) władza administracyjna nie korzysta z uprawnienia, przewidzianego w art. 643 k. p. k., a dającego jej prawo popierania oskarżenia zamiast lub obok prokuratora;

3) od wyroku sądu wojskowego służy rewizja do Najw. Sądu Wojskowego (art. 454 k. wojsk. p. k.);

4) rozprawa przed wojskowym sądem okręgowym odbywa się przy udziale jednego wojskowego sędziego orzekającego i dwóch asesorów (art. 27 § 2 pr. o ustr. sądów wojsk.).

VIII Postępowanie karno-administracyjne nakazowe.

Drugą formę postępowania karno-admin. stanowi postępowanie nakazowe.

Polega ono na wydaniu ograniczonego co do swej ważności pod względem czasu orzeczenia karno-admin. tzw. nakazu karnego bez przeprowadzenia rozprawy karno-admin., przewidzianej w przepisach proceduralnych.

Właściwość rzeczowa. Właściwymi do wydawania nakazów karnych są z mocy samej ustawy:

1) powiatowe władze adm. ogólnej (art. 41 ust. 1 p. k. a.), o ile otrzymane doniesienia opierają się na własnych spostrzeżeniach władz i organów urzędowych. Pojęcie organów urzędowych jest w tym wypadku bardzo szerokie i obejmuje nie tylko organa rządowe i samorządu terytorialnego, ale także wszelkie inne organa o charakterze publiczno-prawnym (np. organa izb rolniczych; pismo okólne z 30.IX 1936, Dz. U. Min. Spr. Wewn. Nr 27 poz. 200).

2) z mocy samego prawa, lecz w zastępstwie powiatowych władz admin. ogól.:

a) wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast na obszarze woj. lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i krakowskiego oraz cieszyńskiej części woj. śląskiego, w wypadkach, w których na mocy ustaw obowiązujących przed dniem wejścia w życie postęp. karno-admin., tj. przed 8.V 1928 r., byli upoważnieni do nakładania kar pieniężnych, względnie kary aresztu (art. 1 ustawy z 19.II 1929 (Dz. U. poz. 135) w sprawie uzupełnienia niektórych postanowień rozp. Prez. R. P. z 22.III 1928 o post. karno-adm.);

b) miejscowe władze policyjne na obszarze woj. pomorskiego i poznańskiego oraz górnośląskiej części woj. śląskiego co do wy-

kroczeń, dla których na podstawie przepisów ustaw dekretów i rozporządzeń wydanych przez władze polskie miała zastosowanie ustawa z 23.IV 1883 w sprawie wydawania policyjnych zarządzeń karnych przeciw wykroczeniom (Zb. ust. pr. str. 65; art. 2 ustawy z 19.II 1929 (Dz. U. poz. 135);

3) z upoważnienia wojewody, wydanego w formie rozporządzenia, władze i organa państwowe i samorządowe, podległe powiatowym władzom admin. ogól., są właściwe do wydawania nakazów karnych w zakresie określonym otrzymanym upoważnieniem (art. 45 ust. 3 p. k. a.).

Niedopuszczalność stosowania nakazów. Postępowanie karno-admin. nakazowe jest niedopuszczalne:

1) w sprawach nieletnich do lat 17 ze względu na potrzebę przeprowadzenia dochodzeń i ustaleń z art. 6 pr. o wykr. Wyjątki od tej zasady są dopuszczalne tylko na podstawie szczególnej normy prawnej (np. art. 3 ustawy o szkodnictwie leśnym i polnym);

2) w wypadkach gdy najniższy wymiar kary zasadniczej jest wyższy od 3 dni aresztu i 50 zł grzywny;

3) w sprawach, w których w myśl przepisów szczególnych władza w postępowaniu karno-admin. winna orzec o odszkodowaniu lub o przepadku przedmiotu (art. 51 p. k. a.), chyba że ustawa wydania po wejściu w życie postępowania karno-admin., to jest po 8.V 1928 przewiduje odstępstwa od tej zasady (np. art. 28 ustawy o szkodn. leśnym i polnym);

4) w sprawach, w których orzekają władze samorządowe lub miejscowe władze policyjne z mocy samej ustawy (art. 1 i 2 ustawy z 19.II 1929 (Dz. U. poz. 135), a odszkodowanie, o jakim powinny orzec, lub wartości przedmiotu, jaki ma ulec przepadkowi, przekracza kwotę 30 zł;

5) w sprawach tymczasowo zatrzymanych, o ile zatrzymanie trwało dłużej aniżeli 3 dni.

Warunki wydawania nakazów. W ramach miejscowej i rzeczowej właściwości nakazy karne są dopuszczalne tylko wówczas, jeżeli władze, które je wydają, zamierzają zastosować karę nie wyższą od 3 dni aresztu i grzywnę, nie przenoszącą 50 zł.

Treść nakazu. Treść nakazu karnego pokrywa się z treścią orzeczenia karno-admin. z tą różnicą, że orzeczenie wydane nosi nazwę nakazu karnego, postanowienia o kosztach postępowania obejmować mogą tylko koszty wykonania zasadniczej i zastępczej kary aresztu. Również nakaz karny nie zawiera w zasadzie postanowień o przepadku przedmiotu i o innych karach oraz o oznaczeniu odszkodowania na rzecz

pokrzywdzonego, chyba że szczególny przepis prawny na to zezwala, np. art. 3 ustawy z 19.II 1929 (Dz. U. poz. 135, art. 28 ustawy o szkodn. leśnym i polnym). Wreszcie zamiast pouczenia o prawie żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego z art. 640 do 649 k. p. k. względnie z art. 444 do 454 k. wojsk. p. k. nakaz karny winien zawierać pouczenie o prawie wniesienia sprzeciwu i o skutkach, jakie powoduje niewniesienie sprzeciwu w terminie art. 45 ust. 2 p. k. a.).

Doręczanie nakazów. Nakazy karne doręcza się obwinionemu, a jeżeli jest niepełnoletni lub bezwłasnowolny, również jego ustawowemu zastępcy prawnemu.

Doręczenie nakazu karnego pokrzywdzonemu następuje wówczas, gdy szczególny przepis prawny takie doręczenie przewiduje (np. art. 28 ustawy o szkodn. leśnym i polnym).

Prawomocność nakazu. Jeżeli obwiniony (ewent. pokrzywdzony) sprzeciwu nie wniesie, nakaz karny uprawomacnia się i jest wykonalny tak samo jak orzeczenie karno-admin. (art. 46 i 49 p. k. a).

Sprzeciw. Przeciw nakazowi karnemu może skazany wnieść w terminie zawitym 7-dniowym ustny lub pisemny sprzeciw do władzy, która go wydała (art. 46 p. k. a).

Wyjątkowo takie samo prawo służy pokrzywdzonemu na podstawie szczególnej normy prawnej (np. art. 26 ust. 1 ustawy o szkodn. leśnym o polnym).

Jeżeli sprzeciw wniesiono w terminie, powiat. władza admin. ogól. wdraża zwyczajne postępowanie karno-admin., przy czym nie jest wówczas związana ani wymiarem kary, ani też kwalifikacją czynu przyjętą w nakazie karnym (art. 48 p. k. a.).

Jeżeli natomiast sprzeciw wniesiono po terminie 7-dniowym albo nawet w terminie, jednak do niewłaściwej władzy, to władza wydająca nakaz karny winna sprzeciw odrzucić (art. 47 p. k. a). Przeciw odrzuceniu sprzeciwu służy w zawitym terminie 3-dniowym prawo żądania skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego (art. 640 § 3 i 4 k. p. k. i 444 § 3 i 4 k. wojsk. p. k.) celem zbadania zasadności odrzucenia sprzeciwu i ewentualnego przywrócenia terminu (art. 47 p. k. a.). Żądanie takie można złożyć albo do władzy wydającej nakaz karny, albo też wprost do właściwego sądu okręgowego lub wojskowego sądu okręgowego.

Skoro następnie wskutek tego żądania właściwy sąd (art. 642 k. p. k. i art. 446 k. wojsk. p. k.) wyda postanowienie, że sprzeciw wniesiono w terminie lub orzeknie o przywróceniu terminu, powiatowa

władza admin. ogól. wdraża zwyczajne postępowanie karno-administracyjne (art. 47 p. k. a.).

Przeznaczenie grzywien. Grzywny wymierzane w postęp. karno-admin. nakazowym przypadają na rzecz Skarbu Państwa, o ile szczególny przepis prawny nie wskazuje innego ich przeznaczenia (np. na F. O. N., Fundusz Drogowy itp.).

Grzywny jednak wymierzane z mocy samego prawa przez władze samorządu teryt. i miejscowe władze policyjne oraz przedmioty uległe przepadkowi na terenie woj. południowych i cieszyńskiej części woj. śląskiego, przypadają na cele opieki społecznej gminy, na terenie zaś woj. zachodnich i górnośląskiej części woj. śląskiego na tego, kto ponosi koszty miejscowego zarządu policyjnego (art. 4 ustawy z 19.II 1929 (Dz. U. poz. 135).

Przeznaczenie grzywien nie ulega zmianie w razie przejścia sprawy wskutek wniesienia sprzeciwu na drogę zwyczajnego postępowania karno-admin. W wypadku jednak przejścia sprawy do postępowania sądowego, grzywny oznaczone przez sąd zarachowuje się na dochód Skarbu Państwa.

Także na rzecz gminy z przeznaczeniem na cele opieki społecznej przypadają grzywny nałożone w postępowaniu nakazowym wówczas, gdy szczególny przepis prawny, np. art. 28 ust. 2 ustawy o szkodn. leśnym i polnym, takie przeznaczenie grzywien oznacza.

Doraźne nakazy karne. Jeszcze bardziej uproszczoną formę proceduralną w sprawach wykroczeń stanowią tzw. doraźne nakazy karne (art. 50 p. k. a.).

Doraźne nakazy karne nakładają upoważnieni przez powiatową władzę admin. ogól., a za zgodą właściwego miejscowo wojewody funkcjonariusze państwowi i samorządowi podlegli pow. władzom admin. ogól. Upoważnienia wydawane tym funkcjonariuszom do nakładania kar w drodze doraźnych nakazów karnych nie mogą opiewać na stosowanie wyższych grzywien aniżeli 10 zł za wykroczenie, objęte upoważnieniem (art. 50 ust. 1 p. k. a.).

Na podstawie szczególnego przepisu upoważnienie do nakładania kar w trybie doraźnych nakazów karnych mogą otrzymać także funkcjonariusze niepodlegli pow. władzom adm. ogól. (kontrolerzy ruchu — okólnik min. Nr 53 z 3.VI 1933, Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 10 poz. 133, organa ochrony kolei — okólnik min. Nr 70 z 19.XI 1935, Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 36 poz. 192).

Doraźne nakazy karne można nakładać:

1) w wypadku schwytania obwinionego na gorącym uczynku lub gdy nie ma wątpliwości co do osoby sprawcy;

2) gdy obwiniony oświadczy gotowość bezzwłocznego uiszczenia grzywny;

3) gdy wykroczenie jest objęte upoważnieniem do nakładania doraźnych nakazów karnych (art. 50 ust. 1 p. k. a.).

W razie odmówienia zapłaty grzywny, nakaz karny—mimo istnienia innych warunków — uważa się za niebyły, a sprawa przechodzi do postępowania karno-admin. nakazowego, zwyczajnego lub przyśpieszonego (art. 50 ust. 3 p. k. a.).

W razie zapłaty grzywny doraźny nakaz karny uważa się za prawomocny (art. 50 ust. 3 p. k. a.).

Doraźne nakazy karne są w zasadzie bezimienne, chyba że skazany sam zażąda podania w nakazie swego nazwiska (art. 50 ust. 2 p. k. a.).

C. d. n.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Istota przestępstwa z art. 129 k. k.

Do istoty przestępstwa z art. 129 k. k. należy, aby sprawca działał w celu zmuszenia urzędnika do zaniechania prawnej czynności służbowej; natomiast okoliczność, czy w danych warunkach cel ten mógł być przez sprawcę osiągnięty, jest dla istoty tego przestępstwa obojętny (16.IX 1938 Nr 2K 766/38).

Udaremnienia postępowania karnego (art. 148 § 2 k. k.).

Przepis § 2 art. 148 k. k. dotyczy tylko przestępstwa określonego w § 1 art. 148 k. k. i nie wyłącza odpowiedzialności z innego przepisu ustawy; w przypadku więc, gdy sprawca w celu zatarcia śladów własnego przestępstwa używa przemocy lub groźby w stosunku do urzędników, w celu zmuszenia ich do zaniechania ustalenia śladów tego przestępstwa, sprawca odpowiada z art. 129 k. k. (16.IX 1938 Nr 2K 766/38).

Istota przestępstwa bluźnierstwa (art. 172 i 173 k. k.).

Do ustawowej istoty czynów z art. 172 i 173 k. k. nie należy okoliczność, czy następstwem ich było czyjeś zgorszenie lub obraza uczuć religijnych; wystarcza sama możliwość tych skutków, objęta zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym sprawcy (25.III 1938 Nr 3K 2547/37).

Pojęcie znęcania się (art. 246 k. k.).

Każde postępowanie, nacechowane zamiarem krzywdzenia zarówno fizycznego jak moralnego, w szczególności nad osobą bezradną, stanowi znęcanie się (19.IX 1938 Nr 2K 732/38).

Noszenie stroju, do którego nie ma się prawa (art. 26 pr. o wykr.).

Noszenie przez wyznawcę kościoła narodowego stroju liturgicznego duchownych rzymsko-katolickich stanowi czyn przewidziany w art. 26 pr. o wykr. (12.IX 1938 Nr 2K. 78/38).

Nieprawdziwa informacja, że firma jest chrześcijańska (art. 9 ustawy z dn. 2.VIII 1926, Dz. U. poz. 467/30 o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji).

Wywieszenie przez oskarżonego w oknie swego sklepu kartki zawierającej nieprawdziwą informację, jakoby firma oskarżonego była chrześcijańska, nie podpada pod przepis art. 9 ustawy z dn. 2.VIII 1926 o nieuczciwej konkurencji, przepis ten bowiem zagraża karą podawania świadomie nieprawdziwych wiadomości o firmie konkurencyjnej, a nie o własnym przedsiębiorstwie (13.IX 1938 Nr 1K 65/38).

St. Czerwiński.

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Obowiązek zgłoszenia stowarzyszeń niezarejestrowanych, a posiadających osobowość prawną w b. zaborze pruskim.

Przepis § 3 rozporządzenia Min. Spr. Wewnętrznych z 17.XII 1932 Dz. U. poz. 964, dotyczący zgłoszenia stowarzyszenia w b. zaborze pruskim, odnosi się również do stowarzyszeń niezarejestrowanych, które posiadały osobowość prawną na podstawie nadania króla pruskiego (Teza).

N. T. A. oddalił jako nieuzasadnioną skargę na orzeczenie Min. Spr. Wewnętrznych, którym potwierdzono decyzję urzędu wojewódzkiego, uznającą za rozwiązane z mocy prawa, stowarzyszenie nie wciągnięte do rejestru sądowego na obszarze b. dzielnicy pruskiej, a nie zgłoszone w trybie § 3 cyt. w tezie rozporządzenia w ciągu terminu tam wskazanego (do 31.XII 1933). Przy tym Trybunał przyjął, że przepisem art. 63 prawa o stowarzyszeniach z 1932 r. zostały uchylone przepisy części II tyt. 6 pruskiego powsz. prawa krajowego (§ 25 i nast.), normujące stosunki prawne stowarzyszeń na obszarze b. dzielnicy pruskiej przed wejściem w życie prawa z 1932 r. obok przepisów ustawy niemieckiej o stowarzyszeniach z 19.IV 1908 i dotyczących tegoż przedmiotu przepisów kodeksu cywilnego Rzeszy Niemieckiej. Skutkiem tego skarżące stowarzyszenie, jako podpadające pod wspomniane przepisy pruskiego powszechnego prawa krajowego, powinno było we wskazanym wyżej terminie bądź zgłosić się w trybie § 3 rozp. Min. Spr. Wewn. z 1932, bądź wystąpić z wnioskiem o rejestrację na podstawie art. 19 ustawy z 1932, dla utrzymania swego bytu prawnego (Wyrok z 31.V 1937, l. rej. 6072/35).

Ubezpieczenie robotników w publiczno-prawnych przemysłowo prowadzonych zakładach pracy, — administracja domu czynszowego.

1) Robotnicy, zatrudnieni w posiadających charakter publiczno-prawny zakładach pracy, prowadzonych w sposób przemysłowy, mogą być w dziedzinie ubezpieczenia, unormowanego ustawą z 18.VII 1924, Dz. U. poz 555/1932, o tyle tylko traktowani odmiennie od robotników, zatrudnionych w posiadających charakter prywatno-prawny zakładach powyższej kategorii, o ile to jest wyraźnie w ustawie przewidziane. 2) Administracja domu czynszowego może podpadać pod pojęcie zakładu pracy, prowadzonego w sposób przemysłowy w rozumieniu art. 1 powołanej wyżej ustawy (Tezy).

(Wyrok z 22.X 1937, l. rej. 3918/35).

W. Czapiński.

KRONIKA

IV Zjazd Prawników Polskich.

A. Ścisły termin Zjazdu. Po rozważeniu okoliczności, związanych z ustaleniem najdogodniejszego terminu IV Zjazdu Prawników Polskich i zasięgnięciu opinii w tym względzie szeregu ośrodków wykonawczych, a zwłaszcza Rady Głównej Stałej Delegacji, Komitet Organizacyjny zdecydował ustalić, jako ścisły termin IV Zjazdu Prawników Polskich w Gdyni, dnie 3 do 6 (włącznie) września 1939 r. Termin zapisów na Zjazd poda Sekretariat Komitetu Organizacyjnego w następnym Komunikacie.

B. Pełny wykaz zagadnień dla rozważania na Zjeździe. I Sekcja prawa publicznego: 1) Z zakresu prawa państwowego: Rola jednostki w polskim systemie konstytucyjnym. 2) Z zakresu prawa administracyjnego: Rola prawnika w administracji Państwa.

II Sekcja prawa karnego: 1) Wzrost przestępczości a prawnokarne środki zaradcze. 2) Rola i uprawnienia pokrzywdzonego w procesie karnym.

III Sekcja prawa prywatnego: 1) Wytyczne polskiego prawa morskiego i rzecznego. 2) Wytyczne polskiego prawa lotniczego prywatnego. 3) Niepodzielność gospodarstw wiejskich.

IV Sekcja historii prawa polskiego: 1) Elementy obce i rodzime w rozwoju prawa polskiego.

V Sekcja prawa społecznego: 1) Zagadnienie kodyfikacji polskiego prawa społecznego. 2) Obowiązki pracodawcy wobec pracownika w zakresie opieki nad pracownikiem.

C. Lista sprawozdań sekcyjnych IV Zjazdu. I Sekcja Prawa Publicznego: Zagadnienie 1: prof. dr C. Berezowski (Warszawa), doc. dr A. Mycielski (Wilno). Zagadnienie 2: adw. S. Urbanowicz (Warszawa), dyr. dep. R. Hausner (Warszawa).

II Sekcja prawa karnego: Zagadnienie 1: sędzia S. N. K. Bzowski (Warszawa), adw. M. Niedzielski (Warszawa). Zagadnienie 2: prof. dr W. Wolter (Kraków), prok. S. N. dr A. Berger (Lublin—Warszawa).

III Sekcja prawa prywatnego: Zagadnienie 1: prof. dr J. Sułkowski (Poznań), radca Prok. Gen. dr W. J. Pawłowski (Gdańsk). Zagadnienie 2: prof. L. Babiński (Warszawa), dr T. Halewski (Lwów). Zagadnienie 3: wiceminister prof. A. Chełmoński (Warszawa) (nazwisko współsprawozdawcy — w komunikacie następnym).

IV Sekcja historii prawa polskiego: Zagadnienie 1: prof. dr A. Vetulani (Kraków). Zagadnienie 2: doc. dr J. Adamus (Wilno).

V Sekcja prawa społecznego: Zagadnienie 1: sędzia S. O. Z. Zaleski (Warszawa), ref. M. O. S. mgr T. Orlewicz (Warszawa). Zagadnienie 2: sędzia S. O. Mateja (Warszawa), adw. F. Bocheński (Katowice).

D. Terminy. Wobec szczególnych okoliczności miesięcy jesiennych r. ub., skupiających uwagę ogółu polskiego, a więc i środowisk prawniczych, na ważnych momentach w życiu Państwa na wewnątrz i zewnątrz granic, przedłuża się o kwartał do (dnia 31.III 1939 r.) okres przeznaczony początkowo na opracowanie, a następnie na druk referatów sprawozdawczych sprawozdawcom sekcyjnym oraz na rozesłanie odnośnych druków — przed Zjazdem — zapisanym uczestnikom; wyżej wskazany termin dn. 31.III 1939 r. jest ostateczny i w żadnym wypadku przedłużony już być nie może. To też przygotowywanie referatów indywidualnych staje się sprawą nagłą, aby zapewnić powodzenie merytorycznej treści IV Zjazdu i wczas ułatwić doniosłe zadanie sprawozdawcom sekcyjnym (§ 23 reg. org. Zjazdów Prawników Polskich.

Referaty, w trzech egzemplarzach — w maszynopisach lub drukach z dwóch lat ostatnich — należy przesyłać bądź bezpośrednio do Biura Komitetu Organizacyjnego w Warszawie, bądź za pośrednictwem biur miejscowych (patrz niżej pod F) i H).

E. Biuro Komitetu Organizacyjnego oraz miejscowych komitetów wykonawczych. Biuro Komitetu Organizacyjnego urzęduje we wtorki i piątki w lokalu Stałej Delegacji Zrzeszeń i Instytucji Prawniczych R. P., Warszawa gmach Sądu Najwyższego pl. Krasińskich 5. Lokal miejscowych biur komitetów wykonawczych (art. 5 reg. O. Z. P. P.) bądź już ustalili, bądź ustalą w najbliższej przyszłości prezesi sądów apelacyjnych w Katowicach, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Poznaniu i Wilnie oraz prezes Sądu Okręgowego w Gdyni i wiceprezes Sądu Okręgowego w Łodzi (p. niżej pod F).

F. Personalia Prezydialne. Pracami przygotowawczymi w miejscowych komitetach wykonawczych oraz przy organizowaniu na właściwych obszarach delegatur informacyjnych (art. 11 reg. O. Z. P. P.) kierują: prezesi sądów apelacyjnych: dr A. Frendl, B. Sawicki, B. Sekutowicz, St. Dębicki, dr B. Stelmachowski i J. Przyłuski oraz prezes J. Czarliński (Gdynia) i wiceprezes S. Świderski (Łódź), jako kierownicy miejscowych ośrodków administracyjnych Stałej Delegacji Zrzeszeń i Instytucyj Prawniczych R. P. Sekretariat Generalny Stałego Komitetu Wykonawczego Z. P. P. objął sekretarz gen. Stałej Delegacji prok. S. N. Siewierski.

Sekretariat K. O. uzupełnili, jako zastępcy członka-sekretarza K. O. red. J. Przyłuskiego, członek-sekretarz Komisji II Rady Głównej Stałej Delegacji, p. o. sędziego grodzkiego J. Ordyniec i członek-sekretarz K. W. w Gdyni sędzia grodzki Z. Pernak.

Wybór na przewodniczących obrad sekcyjnych przyjęli: prof. dr S. Kutrzeba (Sekcja IV), prezes Kasy im. Mianowskiego prof. K. Lutostański (Sekcja V).

G. „Pozłotne" na Fundusz Zjazdowy. Komitet Organizacyjny zwraca się, zwłaszcza do przewodniczących i skarbników miejscowych komitetów wykonawczych, o łaskawe energiczne zorganizowanie rozprzedaży nalepek złotowych, stanowiących obecnie główne źródło funduszów zjazdowych w okresie przygotowawczym do Zjazdu. Nie tylko Biuro K. O. w Warszawie (p. wyżej pod E), ale i ośrodki miejscowe rozporządzają zapasem nalepek, które uzupełniająco w każdej chwili mogą im być przez Biuro K. O. dostarczone.

H. Adresy biur miejscowych. I Katowice, Sąd Apelacyjny, pl. Wolności 10 — dr L. Frendl (junior), II Kraków, rektorat U. J. — dr J. Reguła, III Lublin (w komunikacie następnym), IV Lwów (w komunikacie następnym), V Poznań, redakcja „Ruchu Pracowniczego", Zamek, pok. nr 9 — mgr Zakrzewska-Bilska, VI Toruń (w stad. organiz.), VII Warszawa, pl. Krasińskich 5, gmach Sądu Najw. — red. J. Przyłuski, VIII Wilno (komunikat następny), IX Gdynia, gmach Sądu Okręgowego— sędzia Z. Pernak, X Łódź (w komunikacie następnym).

ADMINISTRACJA

Uporządkowanie stanu prawnego na Odzyskanych Ziemiach. Wśród Ziem Odzyskanych znajdują się trojakiego rodzaju obszary: a) odzyskane w październiku 1938 r., b) w listopadzie 1938 r., c) w grudniu 1938 r., tj. dodatkowe wyrównania np. na Orawie (gminy: Sucha Góra i Głodówka), w rejonach: Żegiestowa, Wysowej itd., uzyskane przy podpisaniu protokółu delimitacyjnego w dn. 1.XII 38 r.

Jedynie odnośnie do obszarów odzyskanych w październiku br. nastąpiło stosunkowo największe ujednolicenie stanu prawnego tych obszarów z Rzecząpospolitą przez rozciągnięcie całego szeregu aktów ustawodawczych (dekretów) Centralnych Władz, jak i autonomicznych woj. śląskiego.

Wobec powyższych różnic w ujednoliceniu ustawodawstwa zachodzi przede wszystkim potrzeba podciągnięcia obszarów odzyskanych w listopadzie i grudniu 38 r. do stanu prawnego, wytworzonego na obszarach odzyskanych w paźdz., następnie zaś rozciągnięcia dalszych (nowych) aktów ustawodawczych już na całość ziem jednolicie co do stanu prawnego uporządkowanych.

W związku z tym Min. Spr. Wewn. przystąpiło po sporządzenia wykazu tych aktów ustawodawczych (dekretów), które należy jeszcze rozciągnąć na Ziemie Odzyskane celem przeprowadzenia dalszej ich unifikacji z Rzplitą.

Zatrudnianie i zwalnianie ze służby osób zasłużonych w działalności niepodległościowej. W okólniku Nr 43 z 5.XI ub. r. Nr Pers. I-1101/19 Minister Spr. Wewn. podkreśla, że uczestnicy walk o niepodległość Państwa Polsk. przy równych kwalifikacjach zawodowych mają pierwszeństwo przy obsadzaniu stanowisk w urzędach, przedsiębiorst. i zakładach państw. i samorząd. oraz w przedsiębiorst. i zakładach przez Państwo subwencjonowanych lub koncesjonowanych.

Uczestnika walk o niepodległość uważa się za zdolnego do pracy, jeżeli nie ukończył 65 lat życia i utracił nie więcej niż 66 $^{2}/_{3}$ % zdolności zarobkowej.

Ma to w całej pełni zastosowanie przy przyjmowaniu uczestników walk o niepodległość do służby we władzach i urzędach państw. w charakterze pracowników kontrakt. Natomiast przy zawiązywaniu z nimi stosunku publiczno-prawnego obowiązują odpowiednie przep. służbowe z tym, że nazbyt rygorystyczne traktowanie kandydatów nie powinno mieć miejsca.

Ustawa z 2.VII 1937 r. o pracy i zaopatrzeniu uczestników walk o niepodl. zezwala na wypowiedzenie umowy o pracę, zawartej z uczestnikiem walk o niepodległość—tylko z ważnych przyczyn.

Uczestnicy walk o niepodległość, o ile są zatrudnieni w charakterze pracowników kontrakt., mają zapewnioną należytą ochronę prawa do pracy. Ponieważ jednak Państwo ma szczególny obowiązek zapewnienia pracy i utrzymania wszystkim osobom, które swą ideową działalnością przyczyniły się do odzyskania niepodległości, przeto również i wtedy, gdy stosunek służbowy takich osób ma charakter publiczno-prawny (mianowani na stałe lub do odwołania), zwolnienie ich ze służby powinno następować tylko wyjątkowo, z powodu szczególnie ważnych i niewątpliwie stwierdzonych okoliczności.

Przed zwolnieniem ze służby funkcjon., posiadających zasługi w działalności niepodległościowej, a pozostających w stosunku służbowym publiczno-prawnym, władze i urzędy mają wyjednywać na to uprzednio zgodę p. ministra spr. wew., wyjąwszy wypadki, gdy rozwiązanie stosunku służbowego, nie posiadając charakteru swobodnej decyzji władzy, następuje: a) na własną prośbę funkcjonariusza, b) na podstawie orzeczenia dyscyplin., c) na podstawie przepisu, mającego charakter kategorycznego nakazu, jak np. stwierdzenie w sposób przepisany trwałej fizycznej lub umysłowej niezdolności do pełnienia służby, ujawnienie okoliczności nie dopuszczających mianowania itp.

Przechodzenie b. funkcjonariuszów czeskosłowackich do służby w Państwie Polskim. Minstwo Spr. Wew. w sprawie tej pismem z 30.XI ub. r. Nr Pers. I-101/56 podało do wiadomości i stosowania okólnik Nr 23 Prez. Rady Min. z 22.XI ub. r. przy przechodzeniu b. funcjonariuszów czeskosłowackich do służby w Państwie Polskim mają być stosowane następujące zasady:

Art. 2 dekretu Prez. Rzplitej z 11.X 1938 (Dz. U. poz. 534) rozumieć należy jako generalne rozciągnięcie na obszar odzyskanych Ziem Śląska Cieszyńsk. przepisów polskich, określających stosunki i stanowisko prawne osób, pozostających w służbie Państwa.

Nie stwarzało to podstawy do automatycznego powstawania jakichkolwiek uprawnień podmiotowych dla b. funkcjon. czeskosłowackich.

Pozostawanie więc w służbie, względnie dopuszczenie do faktycznego pełnienia obowiązków, po inkorporacji ziem odzyskanych, do czasu formalnego zawiązania stosunku publiczno-prawnego traktować należy jako prywatno-prawny stosunek pracy.

Wynagrodzenie za pracę, pełnioną w czasie tego stosunku określać można z reguły nie wyżej jak według VIII gr. up. (równorzędnej) na stanowiskach I kategorii, IX (równorzędnej) na stanowiskach II kategorii, X (równorzędnej) na stanowiskach III kategorii oraz XII (równorzędnej) na stanowiskach niższych funkcjonariuszów państwowych.

Przyjęcie do pracy wynagradzanej według wyższej grupy uposażenia wymagać będzie zgody Prezesa Rady Min. (władzy naczelnej).

Według tych samych zasad mogą być wypłacane diety i koszty przesiedlenia.

Do wynagrodzenia tego doliczyć należy ponadto dodatki: lokalny, służbowy lub funkcyjny, o ile zachodziłyby warunki do wypłaty tych dodatków funkcjonariuszom publ. polskim.

Wypłata uposażenia winna następować z góry, albo z dołu w okresach, w jakich poszczególne kategorie pracowników otrzymują uposażenie w Państwie Polskim.

Za okres, za który władze czeskosłowackie wypłaciły uposażenie, wynagrodzenia nie należy wypłacać.

Rozwiązanie stosunku pracy następować winno zgodnie z przepisami prawa cywilnego, względnie wskutek mianowania na stanowisko publiczno-prawne.

Zawiązanie stosunku służbowego nastąpić może tylko pod warunkiem posiadania obywatelstwa polskiego i po uprzednim zasięgnięciu opinii wojewody śląskiego o kandydacie. Opinie wojewody przeciwko mianowaniu są wiążące.

Udział urzędników państw. w radach administr. i komisjach rewiz. przedsiębiorstw, wydzielonych z administracji państw. W sprawie tej Minstwo Spr. Wew. pismem okólnym z 29.XII ub. r. nr Pers. I 710/33 podało do wiadomości i stosowania okólnik nr 25 p. prezesa Rady Min. z 14.XII 1938 r. W myśl tego okólnika urzędnicy, wchodzący w skład rad admin. i komisji rewiz. przedsięb. wydzielonych z administracji państw., nie mogą zawierać z tymi przedsiębiorstwami w imieniu Skarbu Państwa umów, ani też z tytułu zajmowanych stanowisk w służbie państwowej przeprowadzać przetargów lub przyjmować dostawy, w których przedsiębiorstwa te uczestniczą.

Ponadto, aby we wszystkich wypadkach, w których zachodzi możliwość kolizji interesów Skarbu Państwa z interesami przedsiębiorstw państw., urzędnicy, wchodzący w skład rad admin. lub komisji rewiz. kontrolowanych przedsiębiorstw, nie nadzorowali i nie przeprowadzali, z tytułu zajmowanych w służbie państwowej stanowisk, kontroli tych przedsiębiorstw, osobiście lub też przez osoby im podległe.

Celem stałej kontroli mają być w tym względzie przedkładane prez. Rady Min. odpowiednie sprawozdania co 6 miesięcy.

Przepisy o przechowywaniu akt w urzędach wojewódzkich i starostwach. Okólnik nr 14 z 27.II 1936 r. w sprawie przep. o przechowywaniu akt w urzędach woj. i starostwach (Dz. Urz. M. S. W. poz. 26) dotyczył jedynie resortu spraw wewnętrznych. Obecnie Minstwo Spr.

Wew. po uzgodnieniu z zainteresowanymi minstwami okólnikiem nr 51 z 23.XII 38 r. uzupełniło postanowienia wspomnianych przepisów przez zaliczenie do kategorii „A" (akt, które mają być przechowywane w archiwach) również akt z resortów zespolonych.

W powyższy sposób uzupełnione tymcz. przepisy należy stosować przy wydzielaniu akt z zakresu resortów zespolonych.

Ponadto Minstwo po poroz. z Min. W. R. i O. P. wyjaśniło, że różnego typu dzienniki urzędowe, okólniki, niektóre sprawozdania i inne materiały, które powtarzają się we władzach różnych instancyj, należy archiwować tylko w jednym egzemplarzu z terenu np. całego województwa, gdyż inaczej archiwa byłyby obciążone znaczną ilością jednakowego materiału.

Sporządzanie spisów akt władz polskich prowadzonych systemem liczb kolejnych celem uproszczenia może być zastąpione przez dzienniki kancelaryjne, w których przy każdej pozycji byłaby zaznaczona odpowiednia kategoria akt (trwałych „A" i nie nadających się do przechowania). Akta tajne oraz akta w y d z i a ł ó w s p o ł e c z n o-p o l i t y c z n y c h w urzędach woj. oraz referatów bezp. w starostwach przedstawiają specjalną wartość dla nauki, przeto należy powyższe akta z a l i c z a ć do kategorii „A" na okres lat 30. Dopiero po upływie lat 30 można przystąpić do prawidłowego podzielenia tych akt na kategorie i ewentualnego częściowego ich niszczenia.

Akta władz zaborczych należy przekazywać do archiwów państwowych w całości bez dzielenia na kategorie „A" i „B", a brakowania tych akt dokonywać będą jedynie właściwe archiwa.

Wszystkie akta z pierwszych lat państwowości polskiej do 1921 r. włącznie w starostwach, a do 1922 r. włącznie w urzędach wojewódzkich — ze względu na ich znaczenie dla historii organizowania się Państwa i jego administracji — należy zaliczać do kategorii „A". Podaną datę 1922 r. dla województw: nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego przesuwa się do r. 1924 ze względu na specjalne stosunki na tych obszarach w pierwszych latach państwowości polskiej.

Załatwianie spraw karnych z ustawy o pracy i zaopatrzeniu niepodległościowców. Minstwo Spr. Wew., przywiązując wielką wagę do prowadzonej przez Fundusz Pracy na podstawie ustawy z 2.VII 1937 r. o zapewnieniu pracy i zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Pol. (Dz. U. poz. 464) akcji zatrudnienia uczestników walk o niepodległość, zwróciło się do władz podległych pismem okólnym z 21.XI 1938 r. Nr AP. 106/70 o możliwie szybkie załatwianie spraw karnych, wynikłych na tle przekroczeń przepisów tejże ustawy.

Przyśpieszenie biegu tych spraw niewątpliwie wpłynie dodatnio na postępy akcji zatrudnienia, co będzie miało szczególnie doniosłe znaczenie w związku z okresem zimowym.

Sprzedaż znaczków pomocy zimowej. Min. Spraw Wewn. pismem okólnym z 17.XI ub. r. Nr GB. 51/60 podało do wiadomości, że Prez. Rady Min. zezwolił pismem z 9.XI ub. r. Nr 70/38/45 na sprzedaż znacz-

ków pomocy zimowej w urzędach i instytucjach państwowych w okresie od 1.XII 1938 r. do 30.IV 1939 r.

Akcję sprzedaży znaczków podejmie Ogólnopol. Obywat. Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

Zasady dodatkowych wynagrodzeń urzędników państw. W sprawie tej Minstwo Spraw Wew. pismem okólnym z 31.X ub. r. Nr GB. 10/6-3 podało do wiadomości pismo Prez. Rady Min. z 10.VIII ub. r. Nr 40-75/16, w myśl którego w przypadkach wyjątkowych, określonych każdorazowo przez ministrów w porozumieniu z Min. Skarbu, urzędnikom, spełniającym czynności zlecone w przedsiębiorstwach zagranicznych mogą być udzielane zezwolenia na otrzymywanie zwrotu kosztów podróży i diet w wysokości przyznawanej im przez te przedsiębiorstwa.

Utworzenie „Oddziałów Regulacyj Prawnych". Minstwo Roln. i Ref. R. zarządzeniem z 9.XI ub. r. Nr B. P. I-2/37 utworzyło z 1.XII ub. r. w wydziałach rolnictwa i ref. rol. urzędów woj.: łódzkiego, pomorskiego i poznańskiego „oddziały regulacyj prawnych" do załatwiania skomplikowanych pod względem prawnym zagadnień agrarnych i obsługi prawnej całego wydziału.

Utworzenie Oddziału Inspekcji Samorządowej w Urz. Wojew. Śląsk. Wojewoda śląski zarządzeniem prezydialnym Nr 27 z dn. 22.XII 38 r. utworzył w Urz. Wojew. Śląskim z dniem 1 bm. w Wydziale Samorządowym nowy oddział trzeci p. n. Inspekcji Samorządowej.

Celem nowego oddziału jest usprawnienie inspekcji wojewódzkiej w zakresie administracji i gospodarki związków samorządu terytorialnego woj. śląsk.

Utworzenie Państw. Kierownictwa Budowy Zbiornika Wodnego na rz. Wilii w Turniszkach. Zarządzeniem Min. Komunikacji z 21.XI ub. r. w poroz. z Min. Spr. Wewn. zostało utworzone do odwołania Państ. Kierownictwo Budowy Zbiornika Wodnego na rzece Wilii w Turniszkach, podległe bezpośrednio Minstwu Komunikacji, z którego ramienia wojewoda (urząd woj.) wileński jest upoważniony do sprawowania nadzoru.

Do zadań Kierownictwa Budowy należy: 1) wykonanie na Wilii w Turniszkach zbiornika wodnego (zapory i zakładu wodnego) oraz wszelkich innych robót związanych z tą budową, wraz z prowadzeniem potrzebnych czynności administracyjno-prawnych związanych z budową zapory i zakładu wodnego oraz z wykupem lub wywłaszczeniem gruntów, z wyjątkiem przebudowy dróg kołowych;

2) administrowanie wykonanymi budowlami i wykupionymi lub wywłaszczonymi gruntami do czasu przyjęcia ich przez organ upoważniony przez Min. Komunikacji.

Na czele Kierownictwa stoi kierownik budowy wyznaczony przez ministra komunikacji.

Organizacja działu dróg wodnych w Muzeum Komunikacji. Rada Muzeum Kolejowego w Warszawie przystąpiła do zorganizowania działu dróg wodnych w Muzeum Kolejowym, które ma być w najbliższym czasie przeistoczone na Muzeum Komunikacji.

W organizującym się muzeum dróg wodnych przewiduje się następujące działy główne: I — Hydrografia, II — Regulacja rzek żeglownych i spławnych III — Sztuczne drogi i budowle wodne, IV — Porty i przystanie, V — Żegluga, VI — Zabudowania górskich potoków, VII — Zbiorniki i zakłady wodno-elektryczne.

Każdy z tych działów głównych zawierać będzie grupę historyczną, następnie grupę, w której przedstawiony będzie obecny stan gospodarki wodno-komunikacyjnej i grupę, zawierającą projekty zamierzonych rozbudów.

Przygotowania do obrony przeciwlotniczej w zakresie budownictwa. W sprawie tej Minstwo Spr. Wewn. okólnikiem Nr 44 wyjaśniło, że obowiązek urządzania schronów przeciwlotniczych dotyczy tylko budynków nowowznoszonych. Brak tego obowiązku w odniesieniu do budynków mieszkalnych istniejących, jak również i w odniesieniu do wszelkich budynków, przeznaczonych do użytku publicznego, nie powinien jednak hamować urządzania schronów w budynkach tego rodzaju z inicjatywy właściciela budynku lub władzy, administrującej budynkiem lub przygotowującej w nim obronę przeciwlotniczą i przeciwgazową.

Rozp. Rady Min. z 29.IV 38 r. w sprawie budownictwa oplg (Dz. U. poz. 278) nie narusza właściwości rzeczowej władz, powołanych w myśl prawa budowlanego do orzekania w sprawach udzielania pozwoleń na budowę i zatwierdzania projektów (planów) budynków i tylko w niektórych przypadkach przewiduje udział władz wojskowych w rozstrzygnięciach spraw budowlanych.

Zatem władze, określone w sprawie budowlanym, jako rzeczowo właściwe, mają w zasadzie obowiązek stosować przepisy omawianego rozporządzenia całkowicie we własnym zakresie działania.

Nabywanie „Medalu za Długoletnią Służbę". Min. Spr. Wewn. podało pismem okólnym z 17.XII ub. r. Nr Pers. 801/80, do wiadomości, że P. A. T., jako przedstawicielstwo handlowe Mennicy Państwowej, prowadzi detaliczną sprzedaż medalu „Za Długoletnią Służbę". Cena medalu srebrnego wraz ze wstążką wynosi zł 4.50.

Zamówienia winny być kierowane do P. A. T. w Warszawie, ul. Królewska Nr 5, należność zaś za medal — wpłacana na Nr konta 730 do P. K. O.

Zaliczki na uposażenie na nabywanie mechanicznych środków lokomocji. W sprawie tej pismem okólnym z 10.XI ub. r. Nr GB-11/35 Min. Spr. Wewn. podało do wiadomości i stosowania zarządzenie Prez. Rady Min. z 5.XI 1939 Nr 42-2/114, w myśl którego prez. R. Min. ze względu na potrzebę popierania rozwoju motoryzacji, oraz korzyści służby wynikającymi z usprawnienia pracy, uważa za dopuszczalne, w ramach obecnie posiadanego funduszu zaliczkowego, udzielanie zaliczek na nabywanie samochodów, motocykli itp. oczywiście po zaspokojeniu w pierwszym rzędzie zapotrzebowania na zaliczki dla celów wegetacyjnych.

Przyjmowanie makulatury przez papiernie. Niektóre urzędy wojewódzkie napotykają na trudności w sprzedaży niepotrzebnych już do urzędowania akt (kategorii B) wskutek odległości od papierni i związanych z tym kosztów opakowania, transportu itd.

Związek Papierni Polskich w Warszawie skłonny jest zorganizować skup makulatury, żąda jednak podania miejsca, ilości i jakości zgromadzonej makulatury, przeznaczonej na sprzedaż.

W związku z powyższym Minstwo Spr. Wewn. zwróciło się pismem okólnym z 17.XI ub. r. Nr GL. 8-3/31 do urzędów wojew. o zakomunikowanie Minstwu potrzebnych w tym względzie danych.

Główny Komitet Pomocy dla Spisza, Orawy i Czadeckiego. Minstwo Spr. Wewn. pismem okólnym z 1.XII 38 r. Nr AP-2-155 podało wojewodom do wiadomości pismo Gł. Komitetu Pomocy dla Spisza, Orawy i Czadeckiego z 18.XI 1938 r. Jak z pisma tego wynika, po zawarciu układu z Czecho-Słowacją, ustalającym definitywnie granice polskie na Spiszu, Orawie i Czadeckim — Zarząd Gł. Komitetu w porozumieniu z Minstwem Spr. Zagr. i Minstwem W. R. i O. P. przechodzi obecnie na akcję pomocy naukowej i budowy szkół na polskim Spiszu, Orawie i Czadeckim.

W związku z tym Zarząd Gł. zwrócił sie do wojewódzkich komitetów o zarządzenie likwidowania agend komitetów lokalnych czynnych na terenie działalności poszczególnych wojewódzkich komitetów.

Pozostała gotówka, po zlikwidowaniu w całości agend Głównego Komitetu, zostanie przekazana na pomoce naukowe oraz na budowę szkół.

Pozwolenia na odznaki. Minstwo Spr. Wewn. decyzjami z dn. 3.XII ub. r. udzieliło pozwolenia na ustanowienie i używanie odznak — w/g specjalnych wzorów — następującym instytucjom:

1) Stow. b. Więźniów Politycznych (Warsz., ul. Senatorska 36);
2) Zw. Powstańców Wielkopolskich;
3) Tow. Polsko-Węgierskiemu im. Stefana Batorego (Warsz., Al. Ujazd. 39 m. 2);
4) Stow. Łąkarzy (Warsz., ul. Kopernika 50);
5) Stow-niu Personelu Pomocniczego Przemysłu Drukarskiego (Lwów, ul. Piekarska 18) na chorągiew.

Odznaka Zw. Żydow. Inwalidów, Wdów i Sierot Woj. Minstwo Spr. Wewn. decyzją z 9.XI ub. r. Nr AP-3 275 odmówiło „Związkowi Żydowskich Inwalidów, Wdów i Sierot Wojennych m. st. Warszawy i woj. warszawskiego" (Warszawa, ul. Grzybowska 5) udzielenia pozwolenia na ustanowienie i używanie specjalnych odznak.

Pisownia wyrazu „Czecho Słowacja". Minstwo Spr. Wewn. pismem okólnym z 27.XII 1938 r. Nr GL-77-98 zakomunikowało władzom podległym, iż wyraz „Czechosłowacja" należy pisać z łącznikiem w pośrodku, jak następuje: „Czecho-Słowacja" („République Tcheco-Slovaque").

SAMORZĄD

Najwyższe dopuszczalne normy obciążenia świadczeniami w naturze. W rozporządzeniach wojewodów w sprawie świadczeń w naturze, opartych na art. 8 ustawy z 26.III 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. poz. 204), mają być określone m. in. także najwyższe dopuszczalne granice obciążenia świadczeniami w naturze w stosunku do podstawy wymiaru. W praktyce normy dopuszczalnego obciążenia w rozporządzeniach wojewodów są bądź jednakowe (np. 100% podstawy wymiaru), bądź różne w stosunku do poszczególnych grup podatników, obowiązanych do świadczeń w naturze (np. 100% podatku gruntowego, 50% podatku od nieruchomości, 30% podatku przemysłowego) [1]). W związku z zapytaniem jednego z urzędów wojewódzkich, czy ustalanie w rozporządzeniu wojewody różnych maksymalnych norm świadczeń w stosunku do płatników poszczególnych podatków uważać należy za sprzeczne z postanowieniami przepisów o świadczeniach w naturze, Minstwo Spr. Wewn. w piśmie z 2.XI 1938 r. Nr SG. 95 3/40 wyjaśniło: Przepisy ustawy (Dz. U poz. 204 z 1935 r.) i rozporządzenia (Dz. U. poz. 377 z 1936 r.) o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne przewidują jednolite normy najwyższego dopuszczalnego obciążenia świadczeniami w stosunku do wszystkich podatników, jacy mają być pociągnięci do świadczeń. Wynika to z przepisów art. 3 ustawy, jak i § 5 rozp., które przyjmują za podstawę obciążenia świadczeniami pełne sumy płaconych podatków.

Przytoczone przepisy przy braku jakichkolwiek postanowień, któreby mogły naprowadzić na dopuszczalność stosowania zróżnicowanego stopnia obciążania świadczeniami w stosunku do poszczególnych grup podatników, wskazują również na to, że ustalanie w rozporządzeniu wojewody różnych maksymalnych norm obciążenia świadczeniami dla poszczególnych grup podatników byłoby sprzeczne z przepisami o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne.

Ulgowa sprzedaż drewna z Lasów Państw. na budowę publicznych szkół powszechnych. Akcja ulgowej sprzedaży drewna z Lasów Państwowych na budowę publ. szkół powsz. została rozpoczęta w 1936 r. (faktycznie od jesieni 1935 r.). Podstawą jej była pierwsza uchwała Komitetu Ekonomicznego Ministrów z 6.IV 1936 r. Kredyty przeznaczone na tę akcję wynosiły 9.000.000 zł i miały być wyczerpane w ciągu 3 lat (1936/37 — 1938/39). Zimą 1937/38 zapotrzebowania związków samorządowych na drewno przekroczyły rozporządzany przez Lasy Państwowe kontyngent kredytów. Dla zaspokojenia narastających zapotrzebowań na drewno, sprzedawane samorządom na ulgowych warunkach, Komitet Ekonomiczny Ministrów uchwałą z 2.IX ub. r. upoważnił Min. Roln. i Ref. Rol. do dalszego dokonywania kredytowej sprzedaży drewna związkom samorządowym miejskim i ziemskim na bu-

[1]) Porównaj L. Stasek: Normy rozporządzeń wojewodów w sprawie świadczeń w naturze, Gazeta Admin. nr 10 z 1937 r.

dowę publ. szkół powsz. w okresie do 31.III 1942 r. Szczegółowe warunki tej sprzedaży, zawarte w zarządzeniu Dyrekcji Nacz. Lasów Państw. z 10.XI 1938 Nr E. H. i — 6166/1, zostały podane do wiadomości wojewodom i przewodniczącym wydziałów powiat. w piśmie Min. Spr. Wewn. z 23 XI ub. r. Nr SG. 94-99/9.

Ulgowa sprzedaż drewna miastom niewydzielonym na budowę i naprawę mostów i budynków gminnych. Komitet Ekonomiczny Ministrów upoważnił uchwałą z 19.IV 1936 r. Dyrekcję Naczelną Lasów Państw. do dokonywania kredytowej sprzedaży drewna gminom wiejskim na budowę i naprawę obiektów drogowych budowli samorządowych i użyteczności publicznej (budynków administracji gminnej, domów ludowych, remiz strażackich itp.). Wartość skredytowanego drewna została przewidziana na 8 000.000 zł podług pełnych cen handlowych, a jego sprzedaż miała być dokonana w ciągu czterech lat (1936/37 — 1939/40).

Powyższą akcję ulgowej sprzedaży drewna z lasów państwowych zostały objęte tylko gminy wiejskie. Zarządzeniem Dyrekcji Naczelnej Lasów Państw. z 21.XI ub. r. Nr E. H. i-6164/93, podanym do wiadomości wojewodom i przewodniczącym wydziałów powiat. pismem okólnym Ministwa Spr. Wewnętrznych z 5.XII ub. r. Nr SG. 94-120/8, akcja ta została rozciągnięta także na gminy miejskie, nie wydzielone z powiatowych związków samorządowych. Warunki szczegółowe ulgowej sprzedaży drewna na budowę i naprawę obiektów drogowych i budowli samorządowych zawiera zarządzenie Dyrekcji Nacz. Lasów Państw. z 26.VI 1936 r., ogłoszone w Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. (Nr 36 poz. 250).

Zatwierdzenie herbów miast: Łukowa, Skaryszewa, Wąbrzeźna. Na podstawie art. 4 ust. 3 rozp. Prezydenta Rzplitej z 13.XII 1927 o godłach i barwach państw. oraz o oznakach i pieczęciach (Dz. U. poz. 980) w brzmieniu rozp. Prezydenta Rzplitej z 24.XI 1930 (Dz. U. poz. 629) oraz dekretu Prezydenta Rzplitej z 24.XI 1937 (Dz. U. poz. 32 z 1938 r.) Minister Spraw Wew. po porozumieniu się z Ministrem W. R. i O. P. zarządzeniami z 21.XI 1938 r. zatwierdził herby miast Łukowa, Skaryszewa i Wąbrzeźna w następujących postaciach:

1) herb miasta Łukowa: w polu czerwonym niedźwiedź czarny, zwrócony w prawo, stoi na tylnych łapach, nad nim korona złota;

2) herb miata Skaryszewa: w polu czanym podwójny krzyż czerwony;

3) herb miasta Wąbrzeźna: w polu czerwonym orle skrzydło czarne z prawa, złoty pastorał z lewa, połączone końcami u dołu.

Jeden wizerunek każdego z zatwierdzonych herbów pozostanie w przechowaniu odnośnego zarządu miejskiego, drugi identyczny — w przechowaniu M. Spr. Wewnętrznych.

Z WOJEWÓDZTWA KIELECKIEGO

Działalność administracji państwowej w pow. koneckim w r. 1937/38. Okres sprawozdawczy jest wyrazem pogłębienia działalności w kierunku dalszego usprawnienia administracji państwowej, usunięcia luk w organizacji pracy i trybu urzędowania. Podniesienie poziomu wykształcenia i fachowości urzędników znalazło swój wyraz w obsadzie poszczególnych referatów itp. magistrami praw. Do pogłębienia fachowości i ideowości urzędników służyły również periodyczne konferencje szkoleniowe.

Nowe zadania nałożone na administrację przez nowe przepisy, jak np. jurysdykcja w sprawach leśnych i polnych, ubój rytualny itp., spowodowały, że wpływ akt do poszczególnych urzędów zwiększył się w okresie sprawozdawczym od 10 do 20%, w starostwie wpływ w r. 1937 wynosił 42693 akt, gdy w r. 1936—35350.

Rok sprawozdawczy cechuje tendencja usprawnienia orzecznictwa karno-administracyjnego. Zwrócono uwagę na zastosowanie niezbędnych metod wychowawczych i ukrócenia pieniactwa, co szczególnie odbijało się przy masowym wnoszeniu sprzeciwów od nakazów burmistrzów i wójtów. Znacznie wzmożony napływ doniesień karnych o przestępstwa polne i leśne (około 5 tysięcy) doprowadził do zaległości w tym dziale.

Uporządkowania wymaga sprawa aresztów gminnych, przy czym ze względu na ciasnotę—pierwszeństwo w odbywaniu kary mają recydywiści.

Stwierdzono obywatelstwo względnie wydano odpowiednie zaświadczenie w 3012 wypadkach. Pozbawiono obywatelstwa 10 osób, przeważnie narodowości żydowskiej, za uchylenie się od obowiązku służby wojskowej.

W r. sprawozdawczym duży ciężar pracy przypadł na uporządkowanie gmin wyznaniowych żydowskich.

Stan bezpieczeństwa w powiecie, mimo szczupłej obsady policyjnej, jest na ogół dobry. Statystyka przestępczości wykazuje przede wszystkim znaczną ilość drobnych kradzieży (2320) i pożarów (85). Do dalszych charakterystycznych cyfr w tej mierze należy 99 wypadków ciężkiego uszkodzenia ciała i 49 wypadków oporu pojedynczego. Ważną też rubrykę zajmuje kłusownictwo (98 wypadków), nielegalne posiadanie broni (104 wypadki) i oszustwo (107 wyp.). Sankcje przeciwko kłusownikom i posiadaczom nielegalnie broni zostały znacznie zaostrzone.

Wydano 344 zezwoleń na imprezy, 583 pozwoleń na broń, 116 kart łowieckich i około 1900 paszportów, przeważnie emigracyjnych.

Na terenie powiatu zarejestrowano 763 stowarzyszeń i związków, w czym 54 spółdzielni. Na stowarzyszenia polskie przypada 716, poza tym istnieje 28 klasowych związków zawodowych. Stowarzyszenia wykazują 49346 członków. W okresie sprawozdawczym przybyło 70 nowych stowarzyszeń. Równocześnie jednak podjęto akcję zlikwidowania

oddziałów, stowarzyszeń słabszych i nie wykazujących należytej tendencji rozwojowej.

Pobór wojskowy r. 1937 wykazał duży zapał młodzieży do wojska. Stawiennictwo b. dobre. Fizycznie przedstawia się młodzież dobrze. Uruchomiono łaźnię ruchomą dla poborowych oraz uaktywniono współpracę w świetlicach dla poborowych.

Akcja przysp. wojskowego w organizacjach młodzieżowych osiągnęła dodatnie wyniki. Rozpoczęto budowę nowych 6 strzelnic i 5 boisk, głównie przy pomocy służby zastępczej.

Starostwo żywo interesowało się kształtowaniem cen, zwłaszcza produktów codziennej potrzeby. Piekarnie są w dalszym ciągu na niskim poziomie i odpowiednia akcja musi być nieustannie prowadzona. Należy zanotować powstanie nowych 12 większych zakładów przemysłowych. Poziom handlu podniósł się przede wszystkim dzięki poprawieniu się koniunktury i podniesieniu solidności ze strony kupców poznańskich, którzy zwłaszcza w Skarżysku i Końskich założyli szereg zakładów nieźle prosperujących. Podjęto akcję w kierunku podniesienia poziomu rzemiosła, jako też zmodernizowania handlu.

Obszar lasów na ogół nie zmniejszył się, jakkolwiek pozostający we władaniu włościan jest systematycznie niszczony i o racjonalnej gospodarce nie ma mowy. Około 20 wielkich kompleksów posiada plany gospodarcze. Stan zalesień w większych majątkach z roku na na rok przedstawia się lepiej. Natomiast zalesienie nieużytków było niezadowalające. W roku następnym zostanie ona ujęta w pewien system i plan, tym bardziej, że zainteresowanie włościan w tym wypadku jest znaczne i sprzyjające.

Z działu weterynaryjnego zasługuje na uwagę sprawa urządzenia grzebowisk i wzmożenie wścieklizny (26 ludzi zostało pokąsanych). Stan hodowli koni wykazuje poprawę. Sprawa gospodarki rzeźniczej, wyjąwszy Skarżyska, pozostawia wiele do życzenia.

Akcja zwalczania chorób zakaźnych prowadzona była intensywnie. Zanotowano 114 zachorowań na dur brzuszny. Epidemia czerwonki dotknęła tylko gminę Chlewiska, duru plamistego zaś gminę Gowarczów, gdzie poziom sanitarny i stan urządzeń domowych przedstawiał się ujemnie. Ilość studzien dostateczna, ale jakość należy ocenić ujemnie. 90% studni jest kopanych. Na 25 analiz wodnych 15 wypadło ujemnie.

Akcja scaleniowa przyniosła scalenie trzech wsi na obszarze 1354 ha. Wdrożono postępowanie scaleniowe w 12 wsiach. Akcja osadnicza doprowadziła do przesiedlenia 46 rodzin, przy czym na osadnictwo rozprowadzono kredyt na 65,655 zł.

Melioracja—wykonano 16.185 km rowów otwartych w 6 wsiach. osuszając 363 ha gruntów ornych i łąk. Dachówczarka wyrobiła 48 tysięcy szt. dachówek. W związku ze scaleniem jest w toku wykonania około 120 km rowów otwartych w 6 wsiach. Roboty melioracyjne prowadzone były szarwarkiem.

Zalegalizowano uprawnienia rybackie i zakładów wodnych oraz przystąpiono do wyrobienia zaległości z ubiegłych lat.

W dziedzinie skarbowej zasługuje na uwagę fakt stosowania coraz mniej egzekucji, płatnicy bowiem poczuwają się do obowiązku uiszczania podatków. Faktyczne obciążenie podatkami bezpośrednimi na głowę mieszkańca powiatu wynosiło 10 zł 68 gr (w r. 1936 — 15 zł 26 gr).

Z charakterystycznych przejawów działu akcyz i monopoli zanotować należy akcję stemplowania zapalniczek, która nie dała pożądanych wyników. Drugim charakterystycznym przejawem jest wzrost spożycia alkoholu, zwłaszcza po wsiach. Urząd ograniczył w r. sprawozdawczym wydawanie czasowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Sprawdzono w r. sprawozdawczym 110 tysięcy 583 sztuk narzędzi mierniczych, przy czym stwierdzono w 558 wypadkach przekroczenia dekretu o miarach.

W r. sprawozdawczym spłonęło 133 nieruchomości, przy czym przyznano i wypłacono odszkodowania pogorzelowego 116 tysięcy 400 zł. Główną przyczyną pożarów było wadliwe urządzenie kominów. Działalność P. Z. U. W. obejmowała poza tym popieranie i subsydiowanie straży pożarnych i udzielanie zasiłków na urządzenie zbiorników wodnych. Wreszcie na uwagę zasługuje działalność P. Z. U. W. w dziedzinie zabezpieczenia mienia i ziemiopłodów.

W r. sprawozdawczym wprowadzona była służba listonosza wiejskiego, co przyczyniło się do znacznego usprawnienia poczty. Na uwagę zasługuje akcja obwodowego Urzędu Pocztowego w Końskich w kierunku rozszerzenia sieci telefonicznej, jako też radiofonizacji.

Postęp aparatu państwowego w różnych dziedzinach jest wynikiem wzrastającego uświadomienia obywatelskiego oraz ofiarnej pracy urzędników.

M. Kl.

Z WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Poważny rozwój ruchu letniskowo-turystycznego w powiecie świeckim. Ruch letniskowo-turystyczny zatacza na terenie powiatu świeckiego coraz to szersze kręgi. Gdy bowiem w r. 1937 zwiedziło powiat około 14.000 turystów i letników, to w r. 1938 frekwencja podwyższyła się do przeszło 21.000 osób.

Mianowicie zwiedziło:

Miasto Nowe	10.300	turystów i letników, w tym zza granicy	800
Letnisko Tleń	4.300	„ „ „ „	100
„ Gródek	2.800	„ „ „ „	150
„ Świecie	2.200	„ „ „ „	150
„ Osie	1.400	„ „ „ „	50

Turystów i letników zagranicznych przybyło najwięcej z Gdańska i Niemiec. Poza tym przybyli turyści z Anglii, Irlandii, Bułgarii, Czecho-Słowacji, Litwy, Szwecji, Rumunji, Grecji i Belgii.

Ciekawe zjawisko wykazuje podział turystów i letników na zawody. Otóż największą liczbę turystów i letników wykazuje stan urzędniczy,

po tym idą kupcy i przemysłowcy, dalej wolne zawody, robotnicy, rzemieślnicy, a w końcu rolnicy.

Obok normalnego ruchu letniskowo-turystycznego rozwija się w szybkim tempie również akcja wypoczynkowa dla młodzieży oraz kolonie letnie. Nad pięknie położonym jeziorem Radodzież w miejscowości Osiny, odległej 7 km od Warlubia, urządziła Pomorska Izba Rzemieślnicza obozy wypoczynkowe dla uczniów rzemieślniczych. W Tleniu kolonię wypoczynkową robotniczą urządziła Ubezpieczalnia Społeczna. Kolonie letnie dla dzieci urządzono w Osiu, Kozielcu, Świeciu i w Grupie.

Wzrastająca frekwencja letniskowo-turystyczna świadczy o charakterze letniskowo-turystycznym powiatu, który obejmuje przyrodniczo najwięcej interesującą część Borów Tucholskich. Suchy, zdrowy klimat, różnorodność wrażeń, a przede wszystkim piękna natura i minimalne koszty utrzymania—oto walory letnisk powiatu świeckiego.

Po zakończonym sezonie letnim gminna powiatowa komisja letniskowo-turystyczna oraz oddział Tow. Krajoznawczego opracowują plan działalności na przyszły sezon, przy czym w miarę możności finansowych przeprowadzą szereg niezbędnych inwestycyj i uczynią wszystko, ażeby jak najlepiej umilić pobyt gości w przyszłym sezonie.

Z WOJEWÓDZTWA POLESKIEGO

Co Polesie już wykonało i co zamierza wykonać w zakresie inwestycji. Samorządy na Polesiu przy dużym wysiłku (czasem niewspółmiernym do swoich możliwości finansowych), zawdzięczając wydatnej pomocy ze strony Rządu i innych czynników zdających sobie sprawę z potrzeb Polesia, mają możność przeprowadzania inwestycji chociaż w stosunku do koniecznych potrzeb minimalnie, ale przynajmniej zaspokajające najniezbędniejsze potrzeby.

Obecnie cały wysiłek inwestycyjny samorządów skierowany został przede wszystkim na budowę szkół, a w szczególności 100 szkół-pomników Im. Marszałka Piłsudskiego na terenie wsi, których koszt wynosi 5.100.000 zł. Niewątpliwie odbija się to finansowo na innych inwestycjach, które muszą być na razie częściowo wstrzymane do czasu całkowitego ukończenia tych szkół, co nastąpi do rozpoczęcia roku szkolnego 1939. W inwestycjach tych pomaga samorządom wybitnie Rząd, o czym świadczą sumy otrzymane w r. 1938: subwencja gotówką 1.000.000 zł, drzewo budowlane 677.000 zł i bezpłatny przewóz drzewa budowlanego kolejami.

Ogólne inwestycje prowadzone obecnie przez samorządy na Polesiu przedstawiają wartość 9.701.618 zł i składają się z budowy 151 szkół powszechnych, w tym 100 szkół-pomników, z budowy szpitali powiatowych w Kamieniu Koszyrskim, Kobryniu i pawilonu zakaźnego w Stolinie, ośrodków zdrowia w W. Obzyrze, Świętej Woli i Telechanach, wodociągów i kanalizacji w Brześciu n/B. i Pińsku, studni, rzeźni, targowic, elektrowni, remiz strażackich, stadionów sportowych, domów społecznych, ludowych i innych.

W najbliższej przyszłości projektowane jest przeprowadzenie inwestycji na Polesiu, przedstawiających wartość 10.813.850 zł, które będą się składały z rozbudowy szpitali w Brześciu n/B., Pińsku i Prużanie, z budowy 96 szkół powszechnych, z ośrodków zdrowia w pow. brzeskim, drohickim, kobryńskim, łuninieckim, pińskim i stolińskim, z rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Brześciu n/B. i Pińsku, z budowy łaźni, studni, rzeźni, targowic, elektrowni, remiz strażackich, domów ludowych i innych.

Inwestycje konieczne, które powinny być przeprowadzane na Polesiu w najbliższych latach ze względów gospodarczych, opiewają na łączną sumę 142.690.000 zł i obejmują drogi bite, sieć kolejową, drogi wodne, melioracje, szkoły, szpitale, łaźnie, studnie, rzeźnie, elektrownie, remizy strażackie, stadiony sportowe, domy społeczne, ludowe i inne.

E. J.

Z WOJEWÓDZTWA WILEŃSKIEGO.

Posiedzenie Wydziału Wojewódzkiego odbyło się 23.XI ub. r. w Urzędzie Woj. Na wstępie woj. Bociański podkreślił, że w dniu 23.XI 1938 upłynęło 10 lat od daty pierwszego posiedzenia Wileńskiego Wydziału Wojewódzkiego i że w okresie tego 10-lecia p. Ruszczyc pracował bez przerwy w charakterze członka Wydziału. Na stanowisku tym, jak również na stanowisku przewodniczącego Woj. Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla samorządu, wreszcie pełniąc różne funkcje w organizacjach społecznych, p. Ruszczyc zasłużył się dobrze Ziemi Wileńskiej. W uznaniu powyższych zasług p. wojewoda w imieniu P. Prezydenta Rzplitej udekorował jubilata złotym Krzyżem Zasługi.

Równocześnie p. wojewoda złożył gratulacje p. J. Rakowskiemu, który w okresie tych dziesięciu lat, jako naczelnik Wydziału Samorządu, a następnie jako wicewojewoda, pełnił funkcje członka i zastępcy przewodniczącego Wydziału Wojewódzkiego.

Z kolei Wydział Wojewódzki przystąpił do rozpatrywania spraw umieszczonych na porządku dziennym posiedzenia, przy czym zostały zatwierdzone: 1) uchwały finansowe Rady Miejskiej w Wilnie z 22.IX ub. r. w sprawach: a) nabycia od Dyrekcji Okr. P. K. P. w Wilnie placu pod budowę miejskiego Domu Turystycznego, b) nabycia od osób prywatnych kilku placów w związku z regulacją brzegów rzek Wilii i Wilenki, c) wykupu kilku działek gruntów miejskich przez ich użytkowników, 2) budżet dodatkowy Oszmiańskiego Pow. Zw. Samorządowego na r. 1938/39 wraz z uchwałami finansowymi tegoż Związku, 3) uchwała Rady Miejskiej w Głębokiem o zmianie statutu etatów stanowisk służbowych.

Ponadto zostały rozpatrzone: a) uchwała Rady Pow. w Mołodecznie w sprawie statutu pomocy leczniczej dla pracowników samorządowych, b) odwołania organów gminnych gm. Turgiel i m. Trok od decyzyj Wydziału Pow. w sprawach budżetów, c) kilka spraw personalnych pracowników samorządowych, d) szereg odwołań podatkowych.

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Apołłow Konstanty, sędzia sądu okręgowego: **Prawo ubogich w świetle doktryny i praktyki.** Komentarz, Warszawa — Kraków 1938 r., stron 127. Księgarnia Powszechna.

Praca jest komentarzem systematycznym, w którym autor grupuje przepisy, orzecznictwo Sądu Najwyższego, motywy ustawodawcze i głosy komentatorów w odrębnej całości, dotyczące poszczególnych kwestii. Autor nie ogranicza się do samego skomentowania odnośnego działu kodeksu postępowania cywilnego, lecz wysuwa poza tym wnioski co do znowelizowania przepisów o prawie ubogich. Przedmowę do pracy napisał *dr Włodzimierz Dbałowski, sędzia Sądu Najwyższego.*

Ber I.: **Ustawa o biurach pisania podań oraz o zakazie udzielania porad prawnych i prowadzenia cudzych spraw.** Warszawa 1938 r., stron 47.

Broszura zawiera tekst wymienionej w tytule ustawy, teksty rozporządzenia wykonawczego i przepisów związkowych, okólniki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego oraz komentarz autora.

Boziewicz Władysław: **Polski Kodeks honorowy.** Część I. Zasady pokojowego postępowania honorowego. Część II. Pojedynek. Wydanie siódme. Warszawa — Kraków 1938 r., stron 130 Nakładem księgarni J. Czerneckiego.

Wydawnictwo zawiera tekst wymienionego w tytule kodeksu.

Chruściciel Stanisław: **Szkoła państwowa a mniejszość narodowa w Polsce i za granicą.** Lwów 1938 r., stron 18. Nakładem Zarządu Głównego T. S. L. we Lwowie.

Autor omawia w broszurze zagadnienia języka wykładowego w szkołach publicznych i prywatnych, przy czym porównuje stosunki panujące w tym względzie za granicą i u nas.

Dąbrowska Maria: **Ręce w uścisku.** Rzecz o spółdzielczości. Warszawa-Kraków MCMXXXVIII, stron 119. Wydawnictwo J. Mortkowicza.

W pracy tej obrazuje autorka w sposób popularny siłę, wartość i widoki ruchu spółdzielczego w Polsce, przeciwstawiając się stanowczo wszelkim atakom na tenże ruch. W szczególności zbija autorka twierdzenia niektórych, że należenie spółdzielczości polskiej do Międzynarodowego Związku Spółdzielczego toruje drogę infiltracji „obcych agentur" w polskie życie gospodarcze.

Górzyński Stefan: **Falsyfikaty polskiego średniowiecza.** Warszawa 1938 r., stron 34. Nakładem wydawnictwa „Świat Współczesny".

W rozprawie tej obrazuje autor stan studiów i opracowań odnoszących się do falsyfikat dokumentów z XII—XIV wieku. Omawiane dokumenty dotyczą nadań majątków ziemskich w ówczesnej Polsce.

Halewski Tadeusz dr: **O system prawa lotniczego.** Kurs prawa lotniczego Uniwersytetu Jana Kazimierza. Skład główny: Księgarnia Polska, Bernard Połoniecki we Lwowie. Stron 71.

W pracy tej przeprowadza autor tezę, iż prawo lotnicze jest prawem specjalnym i autonomicznym, posiadającym swą własną historię, system, doktrynę i linię rozwojową.

Podoleński Stanisław ks. T. J.: **Rodzina w Sowietach.** Kraków 1938 r., stron 95. Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy.

W wydawnictwie tym, należącym do serii prac „Komunizm bez maski", opisany jest katastrofalny stan instytucji małżeńskiej i rodzinnej Z. S. R. R.

Roman Antoni, Minister Przemysłu i Handlu: **Wstęp do nauk ekonomicznych.** Referat, wygłoszony w dn. 28 III 1938 r. w Stowarzyszeniu Elektryków Polskich. Warszawa 1938 r., stron 41. Nakładem tygodnika „Polska Gospodarcza", Warszawa. Elektoralna 2.

W referacie tym zajmuje się autor zagadnieniem, jaką nazwę posiada nauka, zajmująca się teorią zjawisk gospodarczych, daje następnie definicję ekonomii politycznej, omawia różne dziedziny badań ekonomicznych oraz obrazuje prawa ekonomiczne, potrąca dalej o współ-

czesne szkoły ekonomiczne, mówi o statyce i dynamice w teorii ekonomii, a w końcu wykazuje braki w naukowym badaniu polityki gospodarczej.

Różycki Karol inż.: **Co należy wiedzieć o prawie rybackim**. Warszawa 1938 r., stron 107. Wydawnictwo nr. 8 Związku Organizacyj Rybackich R. P.

Wydawnictwo zawiera objaśnienia do ustawy o rybołówstwie z dnia 7.III 1932 r. oraz tekst tej ustawy. Broszura została wydana z zasiłku Funduszu Ochrony Rybołówstwa.

Scheinkönig J. i Kowalczewski J., radcy w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych: **Podział Administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej**. Warszawa 1938 r.

Wydawnictwo to, zalecone przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych do użytku urzędowego (Dz. Urz. M. S. Wew. nr 19), zawiera systematycznie ułożony aktualny podział Państwa na województwa, powiaty i gminy, z podaniem właściwych poczt i sądów grodzkich, podział na niektóre okręgi specjalne oraz szereg informacyj statystycznych.

Praca ta, w cenie 6 zł za egzemplarz wraz z przesyłką, jest do nabycia pod adresem: J. Kowalczewski, Warszawa, skrzynka pocztowa 911, konto P. K. O. 450.49.

Śliwiński Artur: **Konstytucja Trzeciego Maja**. Wydanie czwarte 1938 r., stron 103. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie.

W pracy tej maluje autor w sposób barwny i przystępny tło historyczne, na którym powstała Konstytucja Trzeciego Maja, streszcza zasadnicze postanowienia tego aktu oraz podnosi historyczne znaczenie wspomnianej Konstytucji. W tekście pracy zamieszczono szereg ilustracyj.

Stamirowski Jerzy: **Praca w gminie i gromadzie**. Warszawa 1938 r., stron 102. Nakładem Samorządowego Instytutu Wydawniczego, Warszawa, ul. Miodowa 6.

Praca ma na celu wyjaśnienie w sposób przystępny zasad i metod pracy gminnej i gromady pod kątem widzenia łączenia dwóch aspektów: działania na rzecz dobra mieszkańców i osiągania celów ogólno-państwowych. Cena egzemplarza broszury wraz z kosztami wysyłki wynosi 2 zł.

Umiastowski Roman: **Józef Piłsudski — twórca wojska**. Warszawa 1938 r., stron 27. Odbitka z „Przeglądu Piechoty", zeszyt 5 z 1938 r.

W pracy swej wskazuje autor na to, że najważniejszym z wydarzeń przy budowie Rzeczypospolitej Polskiej było powstanie w odpowiedniej chwili zbrojnej siły narodowej, której twórcą był Marszałek Józef Piłsudski.

Encyklopedia podręczna prawa karnego. (Prawo karne materialne i formalne, karne skarbowe i administracyjne; socjologia i psychologia kryminalna; medycyna i psychiatria sądowa; kryminalistyka i więziennictwo). Pod redakcją *Wacława Makowskiego, profesora Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego*. Zeszyt XXIV. Nakładem Instytutu Wydawniczego „Biblioteka Polska" w Warszawie.

Zeszyt XXIV zawiera m. in. rozprawy następujące: przemoc, przemysł, przemyt, przestępstwo, przewozowe środki, przyczyny przestępczości, przygotowanie do przestępstwa, przyrody ochrona, przysięga, przywłaszczenie, przywrócenie praw i psychologia zeznań świadków. Cena zeszytu 5 zł.

CZASOPISMA

Biuletyn polsko - ukraiński. Warszawa, tygodnik Nr 42. *W. Bączkowski*: Aktualizacja sprawy ukraińskiej. Nr 43. *w b.*: W sprawie artykułu o Rusi Zakarpackiej.

Biuletyn urzędniczy. Warszawa, miesięcznik Nr 9—10 *Gamma*: O nas bez nas. (O utworzenie komisji do spraw urzędniczych). *Etna*: O typ urzędnika polskiego. Część II. *Sigma*: Karierowiczowstwo. *K. Chmielowski*: O roli prawnika w administracji państwowej. *L. Gembarzewski*: Nowe konstytucje. (XXI Konstytucja Brazylii). *Inż. mierniczy*: Kilka słów o miernictwie państwowym.

Czasopismo Kas Oszczędności. Poznań, miesięcznik Nr 11. *S. Sakłak*: Komunalne kasy oszczędności odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego.

Drogi Polski. Warszawa, miesięcznik Nr 11. *H. Karnicka*: Rozwój spółdzielczości na Śląsku za Olzą. *W. Kietlicz Wojnacki*: Człowiek w rzeczywistości polskiej. *Mgr K. Cynkutis*: Totalizm gospodarczy w narodowo-socjalistycznych Niemczech.

Głos sądownictwa. Warszawa, miesięcznik Nr 11. *J. W. Śliwowski*: Wrażenia z rzymskiego Międzynarodowego Kongresu Kryminologicznego. *J. Czapla*: Prywatna kodyfikacja ustawodawstwa.

Gospodarka narodowa. Warszawa, dwutygodnik Nr 20. *F. Kozłowski*: Człowiek gospodarujący. Nr 23 — 24. *K. Lubicz*:

Finansowanie gospodarki samorządowej Warszawy.

Kwartalnik Kas Oszczędności. Lwów, kwartalnik Nr 43. *Dr S. Uhma*: Rola K. K. O. w kapitalizacji wewnętrznej w Polsce. *B. Olszewski*: Próba życia nowych przepisów prawnych dla K. K. O.

Niepodległość. Warszawa, miesięcznik Nr LXIV. Uproszczony ustrój Polski. *M. Bobrzyńska*: Posiew nienawiści.

Orędownik samorządu. Katowice, miesięcznik Nr 10 — 11. *Inż. St. Piotrowski*: Zagadnienia regulacji osiedli na obszarze województwa śląskiego. *R. Broda*: Jeszcze o modernizacji księgowości w związkach samorządowych. *P. Tomanek*:. Ochrona przed pożarami i innymi klęskami. Nr 12 *R. Broda*: Warunki inwestycyjne.

Palestra. Warszawa, miesięcznik Nr 10. *M. Orlański*: Nowy ustrój stolicy.

Polska-Francja. Warszawa, miesięcznik Nr 10/11. *A. Roman*: La participation de la Silésie d'Outre-Olza au développement économique de la Pologne.

Polska Gospodarcza. Warszawa, tygodnik Nr 46. T. *Grodyński*: Dwadzieścia lat walki o równowagę budżetu. *B. Hełczyński*: Dwudziestolecie polskiego ustawodawstwa gospodarczego. *E. Lipiński*: Przebieg koniunktury w Polsce i za granicą. *E. Szturm de Sztrem*: Rzut oka na liczby charakteryzujące rozwój gospodarczy Polski

Pracownik samorządowy. Warszawa, dwutygodnik Nr 22. *S. Nakonieczny*: Służbowe i społeczne stanowisko pomocnika sekretarza gminnego. Nr 23. *A. Pacholczyk*: O poprawę bytu pracowników samorządowych. *J. Krasowski*: Rozważania przedbudżetowe. Nr 24. Podatek specjalny.

Przegląd gospodarczy. Warszawa, dwutygodnik. Nr 21. *M. H.*: Górnictwo węglowe na Śląsku Zaolziańskim, Nr 24. *A. Wierzbicki*: Totalizm czy twórczość?

Przegląd intendencki. Warszawa, kwartalnik. Zeszyt 4. *Kpt. St. Kulpa*: Wpływ wyżywienia na stan psychiczny żołnierza. *Ppłk. W. Indyk i mjr. R. Lizak*: Zaopatrywanie wojska w opał. *Kpt. R. Borkowski*: Analiza niektórych elementów kalkulacyjnych przy wyrobie konserw mięsnych.

Przegląd policyjny. Warszawa, dwumiesięcznik. Nr 6. *Mgr J. Kozolubski, insp. P. P.*: Dwudziestolecie Policji Państwowej w Polsce. *W. Kaliszczak, nadkom. P. P.*: Włóczęgostwo. *W. Goździewski, insp. P. P.*: Sprawy bezpieczeństwa publicznego województwa ruskiego w XVII i XVIII wieku.

Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny. Poznań, kwartalnik. Zeszyt 4. *Peretiatkowicz A. prof.*: Machiavelli i państwo totalne. *Szturm de Sztrem E*: Zagadnienie miar statystycznych produkcji. Ankieta na temat reformy ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu.

Samorząd. Warszawa, tygodnik Nr 45. *W. W.*: Sekretarz czy dyrektor. Nr 46. *Karol Kassube*: Czynnik kierowniczy w biurze wydziału powiatowego. Nr 47. *M. Korwin-Piotrowski*: Potrzeba ożywienia myśli samorządowej. *Wu-En*: Czy zagadnienie samorządu wojewódzkiego jest już aktualne. *Mgr M. Miszewski*: Obowiązki gmin przy wykonywaniu nadzoru nad przemiałem zboża. *S. Witkowski*: Planowanie regionalne. Nr 48. *W. W.*: Niedola samorządu gminnego. *Mgr M. Miszewski*: Czynnik kierowniczy w biurze wydziału powiatowego. *M. Korwin-Piotrowski*: Stanowisko sekretarza wydziału powiatowego w hierarchii samorządowej. Nr 49. *W. Pigłowski*: Kryzys samorządowej opieki społecznej czy kryzys samorzadu?

Samorząd miejski. Warszawa, dwutygodnik Nr 22. *Dr T. Przeorski*: Z rozważań nad samorządem. Czeska gospo. darka miejska w Cieszynie Zachodnim. *Inż W. Łoś-Tynowski*: Roboty budowlane i betoniarskie w czasie mrozów. Nr 23. St. *Stęplewski*: Niedobory budżetowe miast. *W. Witkowski*: Związki samorządowe a likwidacja mienia opuszczonego.

Samorząd terytorialny. Warszawa, kwartalnik Nr 1 i 2. *K. Krzeczkowski*: O trzech etapach opieki społecznej. *Dr L. Bar*: Rozjemstwo gminne. *K. Romoniuk*: Założenia i zasady projektu ustawy o przedsiębiorstwach komunalnych. *W. Sommer*: Nowe dochody i nowe zadania gminy niemieckiej. Nr 3. *K. Krzeczkowski*: Gmina jako podmiot polityki komunalnej. *S. Włoszczowski*: O racjonalną politykę cen w samorządowych przedsiębiorstwach użyteczności publicznej. *Dr W. Brzeziński*: Współdziałanie Zw. Rewizyjnego Samorządu Teryt. z innymi czynnikami kontroli samorządu.

Sprawy morskie i kolonialne. Warszawa, kwartalnik Nr II. *J. J. Pełczyński*: Blaski i cienie żądań kolonialnych Niemiec.

Sprawy narodowościowe. Warszawa. Nr 3. S. *Dworakowski*: Rubież polesko-wołyńska.

Wileński przegląd prawniczy. Wilno, miesięcznik Nr 11. *L. Sumorok*: Polityka prawa.

Współczesna myśl prawnicza. Warszawa, miesięcznik Nr 11. *J. St. Piątowski*: Polskie prawo narodowe a konstytucja. Nr 12. *T. Śmiarowski*: Dekret prasowy. *J. Korycki*: Nowe dekrety o ochronie interesów Państwa Polskiego. *Dr J. Sas-Wisłocki*: Ochrona prawna nazwiska.

Wychodźca. Warszawa, dwutygodnik Nr 20. *Civis polonus*: Żydzi z Polski, to nie Polacy. Nr 21. *H. Sukiennicki*: W przededniu rewizji kolonialnego stanu posiadania. *M. Wyszomirski*. Emigracja sezonowa do Niemiec.

Revue politique et parlementaire. Paris, miesięcznik Nr 528. *L. Sallezori*: Pour une politique paysanne. *Y. M. Goblet*: La crise continentale vue de Londres. *R. Pax*: La Suisse et les annexions allemandes.

L'urbanisme. Paris, miesięcznik Nr 65. *H. Sellier*: La déstruction des ilots insalubres et les décrets-lois. *A. Gutton*: Les décrets. Nr 66. *M. H. G. Laignier*: Aviation et urbanisme. *M. J. Royer*: Le problème de l'aviation dans les programmes d'aménagement de villes es de régions.

Archiv des öffentlichen Rechts. Tübingen, 30 Band. 1 Heft. *Dr F. Schöne*: Zur Terminologie der „Kommunalverbände". Ein Beitrag zur Klärung der Begriffe und ihrer Namen. *W. Zuber*: Die Staatsperson Pufendorfs im Lichte der neuen Staatslehre. *Dr A. Lederle*: Das Auslieferungsrecht und die neue Rechtsgestaltung. *D. M. Julier*: Gedanken zum künftigen Waffengebrauchsrecht der Polizei.

Deutsche Bauzeitung. Berlin, tygodnik Nr 45. *Dr I. Wolf*: Die Stadt und das Land. Planungs und Gestaltungsaufgaben. *Dr Lehmann*: Baubeschränkungen auf Grund des Luftverkehrsgesetzes. Nr 46. *F. Nordenflycht*: Das Urheberrecht des Architekten im Angestelltenverhältnis. Nr 47. *Dr K. Strölin*: Wohnungspolitik und Wohnungsreform. Londons Verkehr und Stadtplanung.

Deutschtum im Ausland. Stutgartt, miesięcznik Nr 10. Sudetendeutschland kehrt heim.

Der Gemeindetag. Berlin, dwutygodnik Nr 20. *Dr Zeitler*: Die deutsche Kommunalstatistik. *G. Michalke*: Verwaltungsberatungen. Ein Beitrag zur Frage der Ausrichtung der Gemeindevervaltung im Sinne des Führergrundsatzes. Nr 21. *Dr A. Kreissl*: Die Lage der sudetendeutschen Gemeiden.

Gesundheits Ingenieur. München, tygodnik Nr 46. *Dr Ing. Heilmann*: Die erste internationale Abwassertagung. *Ing. J. Mattis*: Die Entwässerung der Stadt Wien.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik Nr 44. *Berger*: Der Grundsatz der Ertragswirtschaft bei Gemeindebetrieben. *Dennewitz*: Die Besoldung der technischen Gemeindebeamten Nr 45. *Dr Heine*: Übersicht über die neuere Gesetzgebung in bezug auf den Städtebau. *Dr F. Schmitt*: Drei deutsche Gemeindewälder auf französischen Boden.

Die Städtereinigung. Feudingen, dwutygodnik Nr 20. Bericht über den III Internationalen Kongress für Städtereinigung, Wien 1938. *Prof dr Spitta*: Die Verunreinigung der Flüsse durch Abwässer hygienisch-bakteriologisch betrachtet im Hinblick auf ihre Benutzung zu Badezwecken. *Ing. F. Schörger*: Regelantriebe in Abwasserpumpwerken.

Zeitschrift für öffentliche Wirtschaft. Berlin, miesięcznik Nr 11. *Dr H. Apfelstedt*: Zwischen Staat und Wirtschaft.

Zeitschrift für Osteuropäisches Recht. Berlin, miesięcznik. Zeszyt 3. *Dr H. Stanienda*: Zur verfassungsrechtlichen Lage der religiösen Minderheiten in Polen. Nr 4. *Dr H. Meyer*: Die Entwicklung des litauischen Verfassungsrechts. *Dr Istvan Arato*: Das neue ungarische Gesetz über das Verfahren gegen exterritoriale Personen.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.